

Etika gjinore ne islam dhe ne perendim

Murteda Mutahhari

HYRJE E PËRKTHYESIT NË ANGLISHT

Nhouritë e para për anatologjinë e Lëtërisë Islame fillojnë me qëndrimin se gati çdo anglez i arsiumuar ka lexuar pjesë nga “Netët Arabe” dhe “Rubairat e Omer Khajamit.

Në bazë të kësaj fitohen dy përshtipje. Njëra është ajo se librat “islamkie” të lartpërmendur kanë qenë të popullarizuar ndër ata që kanë mundur të lexojnë në anglishte, pra veçanërisht në Perëndim. Përshtypja tjetër është se këto libra janë lexuar vetëm pjesërisht, e jo në tërësi.

Me njohurite e këtilla njeriu mund të vërejë se diçka po mungon, mu ashtu siç ka bërë përpiluesi i panjohur i rrëfimeve të “Një mijë e një netëve”. Në të njejtën kohë, njeriu mund të zgjedh edhe ndonjë njohuri tipike perëndiomre apo të injorancës mbi islamin. Për njeriun e këtillë thuhet se pседon njohuri pak më të mira se sa që është mestarja e edukatës së rëndomtë. Prandaj, dyshimi në aftësitë e nxënësit të shkollës arabo-amerikane në Long Ajlend Nju-Jork, nuk është asgjë më tepër se një “hamandje qesharake”. Ai mendonte se profeti i fundit dhe njeriu më i respektuar ndër muslimanët ishte “ai i cilli i shkroi” Netët Arabe”!2)

Nuk ka kurrfarë dyshimi se në botën joislame ekzistojnë paragjykime të mbrapshta kundër Islamit, të cilat do të duhej të tejkalohen. Kjo është parakusht për kuptimin më të mirë të Islamit dhe të qëndrimeve të tij. Përpjekët më të mëdha në këtë drejtim i bëri Revolucioni Islamik në Iran, që më së shumti duhet t`i falënderohet nxitjes shpirtërore të Imam Homeinit (All-llahu e bekoftë).

1) - Astrologjija e Letërisë islame, Ed Xhejms Kriçek, The Neë American Library, Nju-Jork, 1965. fq.157

2) - Grant C. Batler, Mbretërit dhe devet, Nju-Jork, 1960 fq. 16-17.]

Në kohën kur njeriu fluturon nëpër gjithësi, çdo dogmatizëm kundërfetar, duke përfshirë këtu edhe Darvinin, nuk vetëm i papërshtatshëm por edhe i padëshiruar. Madje edhe fizikanët dhe kozmonautët janë duke shfaqur interesim për fenë. Sot, kokar shkencore i pasurojnë përmbajtjet e tyre intelektuale. Këtë në mënyre të prerë e ka vërejtur dhe shpjeguar një profesor nga Përendimi:... mendjet tona nuk janë ata që, pa ndihmën e intutiës, t`i njohin të gjitha çështjet e proceseve abstrakte të arsyes.!) Kur bëhet fjalë për lejimet e shoqërive të Përendimit, atëherë shihet se statistikave të tyre të botuara lidhru me problemet seksuale janë vetinkriminues. Një vrojtues i rrejdhave shoqërore në Shtet e Bashkura dhe në Evropën Perëndimore ka zbuluar dëshmi statistikore që tregojnë rritje progressive gjeometrike të fëmijëve jolegjitimë dhe të amoralitetit seksual 2)

Një nobelist suedez një herë ka thënë: : Ne jemi nisur drejt shoqërisë të cilën kurrë më parë nuk e kemi pranuar”. Pa ndodhur kurffarë mrekullie, një grup prej 140 mjekësh suedezë ka apeluar për norma të shëndosha seksuale. 3)

Njeriu vështirë se mund ta kuptojë situatën e ashpërsuar “kur shkatërrohen bindjet e vjetra dhe kur paraqiten një sërë mendimesh dhe raporte kundërthënëse”. Është më se e qartë se ai, i cilli e përshkroi situatën, nuk mundi ta kuptojë atë dhe më në fund edhe vetë u gjend në Egërsinë seksuale. 4)

Nga konteksti i mësipërm, njeriu shumë mirë mund të kuptojë se mënyra islamike e jetës jo vetëm që nuk i siguron bindjet e vjetra, por edhe i shmanget disharmonisë së përpjekjeve individuale dhe kolektive sepse Islami e thekson domosdoshmërinë e organizmit socio-ekonomik dhe politik me qëllim që të arrihet ajo që pritet nga

individit musliman. Kujdesi për të tjerët, i cili reflektohet edhe në Islam, paraqet diç më tepër

- 1) Alfred Zhyl, Gjuha e Vërteta dhe Logjika, Dover Publication, Nju-Jork, 1952, fq.83]
- 2) Vens Pakard, Egërsia seksuale, Libra Xhepi, Nju-Jork, 1970, shtojcë e kapitullit të 9, fq.453]
- 3) Po aty, fq. 288-289]
- 4) Po aty, fq. 288-289

se një teori. Kjo është pjesë përberëse e mënyrës Islamike të jetës në kuptimin e shëndoshë të saj.

Madje edhe dijetarit të shumanshëm të Perëndimit, Bertrand Rasel, i cili e shkroi librin “Martesa dhe Morali”, i mungonte njohuria mbi islamin, fakt ky që është shënuar në këtë libër nga dijetari i martirizuar islamik, Murteda Mutahhari. Bindjet islamike të Mutaharit mund të gjenden nëpër shumë libra të tij të shkruar në persish dhe janë shumë ndriçuese dhe efektive. Ato e ndriçojnë mendjen e rinisë islame posaçërisht në Universitetin e Teheranit. Efektiviteti i tyre mbështetet në vrasjen dhe martirizimin e tij nga duart e atyre me mendje të errësuar dhe të asimiluar nga konceptet e huaja, siç janë ato për të cilat bëhet fjalë edhe në këtë libër.

Sa i përket përkthimit, nuk është bërë kurrfarë literalizim apo përkthim fjalë për fjalë. Kujdes i duhur i është kushtuar edhe ruajtjes së shkrimit dhe të fymës, si dhe brendisë dhe kuptimit të tekstit në persishte. Nga ana tjetër, lexueshmëria dhe koheranca në anglishte është siguruar nëpërmjet adaptimit dhe botimit të përshtatshëm. Insha-All-llah, lëto përpjekje do të tregohen si të dobishme. Lëvdimi i takon All-llahut sepse Ai e mundësoi këtë.

Muhamed Hurshid Ali
Azar, 28, 1360
Safar 27, 1402
Dhejtor 19, 1981
Teheran

Kapitulli I

ISLAMI DHE ETIKA TRADICIONALE SEKSUALE (PASQYRIMI I KONCEPTIT TË MËKATIT)

Institucioni i martesës, i bazuar në interesin dhe përzëmësinë e ndërsjellë ndërmjet bashkëshortëve, për muslimanët paraqet një manifestim të lartësuar të Vullnetit dhe të Qellimit Hyjnor. Kjo është shquar edhe në ajetin Kur'anor të cituar më poshtë:

“Dhe nga faktet (e madhërisë) së Tij është që për të mirën tuaj, Ai krijoi nga vetë lloji juaj palën (gratë), ashtu që të gjeni prehje tek ato dhe ndërmjet jush krijoi dashuri e mëshirë...”

(Kur`ani, 30:21)

Sipas traditave islame (Sunnah), martesë është parapaë të jetë njëra ndër kërkesat thelbësore. Celibati është konsideruar si gjendje e keqe e mbushur plot me gjëra të liga.

Qasja islame lidhur me martesën dhe moralin dallohet nga ajo që dihet rreth disa traditave morale të llojit negative. Për çudi, disa moralistë tradicionalë e konsiderojnë seksualitetin si diçka plotësisht të pandershme. Madje edhe marrëdhëniet legale seksuale me bashkëshortin, ata i konsiderojnë sit ë papastra, të liga, të padëshirueshme dhe shkaktërrimtare, mu sikur të kishin qenë karakteristikë e ndonjë fajtori apo të dështuari.

Edhe më shumë habit pikëpamja që ushqehet në Perëndim, se bota tradicionalisht në përgjithësi beson në paragjykimet të cilat me një konotacion të keq ia atribuon çdo gjëje që është e lidhur me seksin. Filozofi i famshëm nga Perëndimi, Bertrand Rasel nuk paraqet kurrfarë përjashtim nga ky aspekt. Në librin e tij: “Martesa dhe Morali”, ai konkludon se:

“ ... Sidoqoftë, elementet antiseksuale që nga kohët më të hershme çdo here kanë ekzistuar praën njëri-tjetrit, dhe më në fund, pa marrë parasysh dominimin e krishterimit apo të budizmit, këto elemente arritën fitore të plotë ndaj kundështarëve të tyre. Ky perëndimor jep shumë shembuj rreth asaj që ai e e quan nocion i çuditshëm se, në martesë ka gjëra të papastra dhe mëkatore, mu ashtu siç ka edhe në marrëdhëniet seksuale. Në shumë pjesë të ndryshme të botës që kanë qenë jashtë ndikimit të krishterimit apo të budizmit, ka pasur rende të priftërinjeve dhe të priftëreshave që ishin betuar në celibat. Hebrejtë e sektës së Essen-ëve, gjitha marrëdhëniet seksuale i kanë konsideruar si të papastra. Siç shihet, kjo pikëpamje në lashtësi ka hasur në tokë të plleshme. ... Edhe në Perandorinë romake ka ekzistuar një tendencë e përgjithshme kah asketizimi. Epikuarianizmi gati sa nuk u zhduk fare dhe të grekët e romakët e ngritur ia lëshoi vendin stoicizmit... Neoplatonistët ishin po aq asketë sa ishin edhe të

krishterët. Nga Persia erdhi doktrina se kjo çështje është e ligë, dhe pastaj u përhap nëpër tërë Perendimin, dhe me vete solli besimin se të gjitha marrëdhëniet seksuale janë të papastra. Edhe pse jo në formën më ekstreme, kjo e paraqet edhe pikëpamjen e Kishës...”

Qendrimet negative seksuale vazhduan që, edhe gjatë shekujve të ardhshëm të ndikojnë tek masat e njerëzve mendjekehtë, me qëllim që nëq menyrë jo të favorshme dhe frikusëuese t'i neverisin nga seksi. Shkalla e lartë e të çrregullarve psikosomatikë dhe të sëmurëve shpirtërorë, sipas disa psikoanalitikëve, kryesisht i mvishet përhapjes së ndikimit të seksualitetit negative.

Cilët kanë faktorët që e shkaktuan konceptimin e gabuar lidhur me seksualitetin? Cila qe arsyeja që njerëzit t'ia mohojnë vetvetes kënaqësinë natyrore dhe që, mirëqenien psikosomatike ta shoqërojnë me seks të dëshiruar e të shëndoshë? Përse njerëzit duhet t'i prijnë jetës së tyre kurse me vetëdije ta dënojnë pjesën thelbësore e të shëndoshë të jetës së tyre?

Këto janë disa nga pyetjet komplekse në të cilat njerëzit duhet të gjejnë përgjigje bindëse dhe të kuptimtë. Por, të gjithë e dimë se mund të gjenden shumë arsye të ndryshme për dhe kundër averzionit ndaj seksualitetit të njeriut.

Siç po shihet, arsyet i përfshijnë edhe mendimet e dëmshme për dëshirat dhe marrëdhëniet seksuale. Paragjykimit e arritën shkallën ekstreme në mesin e krishterëve, dhe atë me organizmin e kishave të tyre dhe të klerit. Celibati i Jezu Krishtit i inspiroi ata dhe i solli deri në pozitën, në të cilën status i martesës për priftërinjtë dhe të shenjtët është konsideruar i barabartë me përdhosjen dhe njolllosjen e nderit dhe shenjtërisë së tyre. Si rrejdhim i kësaj, Papët gjithmonë janë zgjedhur nga radhtë e priftërve të pamartuar. Në të vërtetë, të gjithë anëtarët e klerit katolik kanë qenë të lidhur nga betimi i tyre për celibatin.

Bertrand Raseli thotë:

“Dy apo tre përshkrime të bukura të këtij institucioni janë zgjedhur nga masa e pafund e shkrimeve të partikëve kishtarë; mirëpo në përgjithësi, do të ishte shumë vështirë të konceptohet diçka tjetër që do të ishte më e papërpunuar apo më neveritëse se sa mënyra në të cilën ata e zgjodhën atë... Qellimi i asketit ishte që njeriun të tërheqë nga jeta e virginitetit, andaj si pasojë e pashmangshme e tërë kësaj, martesja trajtohet si një gjendje inferiore... Gjuha energjike e Shën Jerome-ut, shenjtërit të fundit, ishte “preja e durit të martesës me sëpatn e Virginitetit”... 2

Kisha e pranon martesën me qëllim të lindjes së njeriut. Nevoja për propagimin e veçorive njerëzore nuk është sendërtuar si diçka adekuate për ngritjen e njollës së papastërtisë nga cili do akt seksual. Arsye tjetër për lejimin e martesës është eliminimi i kurvërisë në mes të mashkullit dhe femrës. Le ta citojmë edhe një herë Bertrand Raselin.

“Krishterimi, e veçanërisht Shën Pali afruan një pikëpamje të çuditshme të martesës që para së gjithash nuk ekzistonte për lindjen e fëmijëve, por për pengimin e mëkatit të kurvërisë.” 3

Kisha katolike e konsideron martesën si lidhje, në të cilën vetëm vdekja mund të ndërhyjë. Si rrjedhim i kësaj, nuk lejohet divorci apo shërbeja e martesës.

Ndalimi i anulimit të martesës apo i divorcit mund të ketë diçka që ka të bëjë me dëshirën për shlyerjen e mëkatit, pra dëbimin e Adamit dhe të Evës në një gjendje të pamartuar.

Qëndrimet iracionale për femrat kanë dominuar në mesin e disa popujve të lashtë. Këtu është përfshirë edhe mendimi se gruaja nuk është qenie complete njerëzore; sepse pozita e saj si një krijesë do të mund të shtrihej diku në mes të qenies njerëzore dhe shtazës. Gjithashtu, ajo ishte e krijuar nga një shpirt i artikulluar, andaj edhe kurrë s'ka mundur të shkojë në Qiell! Ngjashëm, në të kaluarën ka pasur edhe paragjykime tjera të shfrenuara.

Sidoqoftë, për fat të mirë, besimet dhe bindjet e lartpërmendura nuk kanë mundur që në tërësi ta arrijnë skajshmërinë. Kufizimet natyrore të grave, siç u identifikuan dhe u vlerësuan në të kaluarën, nuk arritën të zhvillohen edhe më tepër. Asnjë përpjekje e mënyrave tradicionale të të menduarit, nuk arriti të shkojë më larg se kultivimi i ndjenjës së krenarisë tek burri dhe i ndjenjës së inferioritetit tek gruaja gjatë gjeneratave.

Siç shihet, besimi në dobesitë e brendshme të dëshurave dhe të marrëdhënieve seksuale shkaktoi pikëllimin e njëjtë shpirtëror sit e mashkulli, ashtu edhe te femra. Përveç kësaj, lidhur me dëshirën trupore dhe me marrëdhëniet seksuale, ai shkaktoi edhe konflikt demoralizues ndërmjet nevojave të instinkteve natyrore dhe të besimit religjioz apo sektorian.

Sëmundjet shpirtërore dhe jolumturia burojnë nga konflikti i lartpërmendur, duke përfshirë këtu edhe dëshirat e vërteta natyrore dhe aversionin e indikuar shoqëror ndaj plotësimit të tyre. Problemi fiton përmasa të jashtëzakonshme, dhe ate deri në atë masë sa që bëhet subject i hulumtimeve intensive nga ana e psikologëve dhe e psikoanalitikëve.

Në kontekstin e mësipërm, logjika revolucionare e Islamit mund të jetë jashtëzakonisht interesante. Islami nuk jep asnjë indikacion më të vogël për përmbajtjen e ligë të dëshirës seksuale apo për frikën me pasoja të këqija. Përkundrazi, përpjekja islamike përkitazi me këtë është përqëndruar në synimin e rregullimit të sesksualitetit të njeriut në mënyrën më humane.

Nga perspektiva e Islamit, marrëdhëniet seksuale të njeriut janë të kufizuara vetëm në bazë të interesave të vërteta të shoqërisë prezente apo të asaj të mëvonshme.

Lidhur me këto qasja islamike i ndjek udhërrëfyeset mirë të njohura, duke mos shiper drejt kurrfarë ndjenje të privimit apo të frustracionit seksual, si dhe drejt kurrfarë dëshire të stypur apo të ndaluar seksuale. Është mjerim i madh që dijetari, siç është Bertrand Raseli, i cili i ka kultivuar moralet krishtere dhe budiste, të përmbahet nga komentimi specific i etikës Islame.

Në librin e tij “Martesa dhe Morali”, Bertrand Raseli kalimthi e përmend edhe Islamin, Për shembull, ai thotë:

:Udhëheqësit e mëdhenj fetarë, me përjashtim të Muhamedit dhe të Konfuçies, nëse edhe ky mund të quhet fetar – në përgjithësi kanë qenë shumë indiferentë ndaj konsideratave shoqërore dhe politike, dhe më me dëshirë e kanë kërkuar përsosmërinë shpirtërore vetëm me anën e mendimit, të disiplinës dhe vetëmohimit.

Megjithatë, është më se e vërtetë se nga pikëpamja Islame, dëshira seksuale nuk është e pajtueshme me intelektualitetin apo spiritualitetin njerëzor, por është e evidencuar si pjesë e natyrës dhe e temperamentit të profetëve. Në bazë të një tradite (hadithi), dashuria dhe malli për gruan ishin karakteristika të sjelljes morale të profetëve. Ekzistojnë edhe disa tradita dhe rrëfime tjera që flasin për sjelljet e profetëve me gratë. Sipas disave prej tyre, i Dërguari i Islamit si dhe imamët e devotshëm në mënyrë të qartë kanë shprehur dashurinë dhe konsideratën e vet për gratë dhe familjet e tyre. Në të njëjtën kohë, ata vendosmërisht janë shprehur edhe kundër pirjeve njerëzore për celibatin apo eremitarinë.

Njeri nga shokët e të Dërguarit të Shenjtë, Osman bin Madaoon-i aq shumë iu përkushtua adhurimit të All-llahut sa që agjëronte çdo ditë kurse të gjitha netët i kalonte duke u falur. Mu për këtë shkak, gruaja e tij këtë çështje ia parashtrroi të Dërguarit, i cili reagoi me një bezdisje të dukshme dhe menjëherë shkoi të miku i vet dhe i tha:

“O Osman! Dije mirë se All-llahu nuk më ka dërguar që të inkurajoj çfarëdo jete eremite. Ligjet e mia të Sheriatit janë shkruar për rritjen dhe lehtësimin, si dhe për përmbushjen e jetës natyrore të njerëzve. Sa më përkët mua, unë falëm, agjëroj dhe i plotesoj detyrat e mia bashkëshorte. Sipas kësaj, ndjekja e rrugës sime në Islam nënkupton veprimin në përputhje me tradita që i kam shtruar unë, dhe të cilat e përfshijnë edhe kërkesën se burri dhe gruaja duhet të martohen dhe të rrojnë së bashku në harmoni”.

Qëndrimi Islamik që u shpejgua më sipër shumë qartë tregon se seksualiteti njerëzor në vetvete nuk paraqet kurrfarë sëmundje të lindur, e as që nënkupton ndonjë pasojë të keqe. Përveç kësaj, Islami shumë bukur shpjegon se, sëmundja si diçka tradicionale i është përshkruar seksualitetit të njeriut gjatë procesit të moralit religjioz në botën perëndimore. Tani, bota perëndimore ka bërë një kthesë prej 180 shkallëve duke u kthyer nga përmbysja e moralit tradicional të saj.

Në kohën e sotme, bota perëndimore beson në respektimin dhe në çlirimin e dëshirave dhe nevojave seksuale, dhe këtë e bën me ngritjen e kufizimeve tradicionale morale. Në të vërtetë, tani shumë njerëz të Perëndimit i favorizojnë lejjimet seksuale. Ata merren me atë se, morali të cilin e kanë trashëguar nuk përmban asgjë tjetër përveç një konotacioni religjioz. Ata phojnë se moralet e tyre të sotme nuk mbështeten vetëm në arsyet filozofike, por edhe në ato shkencore.

Për fat të keq, seksualiteti negative që kohëve të fundit po zhvillohet në Perëndim, gjithashtu ka depërtuar dhe ka fabrikuar edhe moralin e shoqërisë sonë.

Kjo ndodhi edhe përkundër vështirësve të mëvonshme të komunikimit ndërkombëtar. Mirëpo tani, me anën e komunikimit të dëshmuar dhe kontaktet e rregullta ndërshetërore, spekulimet e modernizuara të Perëndimit, më të vërtetë janë duke e vërshuar edhe shoqërinë tonë, gjë të cilën do ta shpjegojmë në kapitujt e ardhëshëm.

1- Bertrand Rasel: “Martesa dhe Morali”, Xhorxh Alen dhe Unvin Ltd, Londër, 1976, fq. 31-32

2- po aty, fq. 39-40

3- po aty, fq. 35

Kapituli 2

ETIKA SEKSUALE SIPAS KUPTIMIT TË MENDIMTARËVE BASHKËKOHORË

Morali seksual është pjesë përpërëse integrale e etikës së sjelljes të qenjes e njerëzore. Në etikën seksuale përfshihen disa nga normat e ndryshme sociale, shprehitë personale dhe format e sjelljes, të cilat në mënyrë të drejtpërdrejtë janë të lidhura me instinktet seksuale. Disa aspekte të etikës dhe praktikës seksuale janë përcaktuar apo specifikuar më psoltë:

Modestia e femrës, ndjenja e nderit tek mashkulli që ka të bëjë me anëtarët e gjinisë femërore të familjes së tij, nderi i femrës, besnikëria e gruas ndaj burit të saj; prirja e femrës për t' i mbuluar pjesët e turpshme të trupit, apo aversioni i saj ndaj shfaqjes lakurige para të tjerëve, ndalesa për trahdti bashkëshorte, pengimi i çdo intimiteti vizuel apo fizik me grua përpos me gruan apo gratë legjitime; ndalimi i incestit apo martesë midis dy personave që janë në lidhje farefisnore; shmangia nga marrëdhëniet me gruan që ka menstruacione, ndalimi i pornografisë apo i punëve të pahijshme si dhe trajtimi i gabuar i celibatit si diçka e shenjtë apo e padëshirueshme.

Instinkti seksual, nga natyra e vet është tërësisht i jashtëzakonshëm. Ai gjithashtu është shumë i fuqishëm në manifestimin e tij. Sipas kësaj, delse morali seksual është pjesa më e rëndësishme e të gjitha etikave.

Në librin e tij me titull "Trashëgimia jonë orientale", Vil Duranti hedh dritë në faktin se martesë dhe jeta familjare çdo herë janë konsideruar si një nga obligimet më të rëndësishme morale të qenieve njerëzore. Ai thotë se aftësia natyrore e njeriut për lindjen e fëmijës paraqet vështirësi, dhe atë jo vetëm gjatë kohës së martesës, por gjithashtu edhe para dhe pas saj.

Vështirësitë mund të keqësohen nga intensiteti dhe vrulli i instinkteve seksuale, si dhe nga aversioni ndaj përmbajtjeve morale dhe atyre legale. Krahas kësaj, ato mund të shpejtnë edhe drejt devjiimeve nga rruga e tyre natyrore. Të gjitha këto, që janë cekur nga Vil Duranti, paraqesin konfuzion eksterm dhe çrregullime organizative po qe se shoqëria nuk arrin t' i parandalojë me sukses.

çdo diskutim shkencor dhe filozofik për moralin seksual, para së gjithashtu duhet ta parashohë origjinën dhe evolucionin e tyre. Për shembull, është e nevojshme të dihet se në ç`mënyrë mund të mbrohet nderi dhe modestia e e gruas. Fakti se njerëzit tradicionalisht i mbrojnë gratë e tyre, si pjesë e vetë nderit që e kanë, mund të identifikohet me arsye të shumta specifike.

Prirja e mashkullit për posedimin dhe mbrojtjen e gruas, nuk mundet t' i mvishet vetëm xhelozisë së lindur të njeriut. Sepse xhelozia njerëzore në përgjithësi është konsideruar si emocion negative. A është bërë ndonjë përjashtim në dobi të xhelozisë, e cila do t' i mbronte marrëdhëniet ndërmjet burit dhe gruas? Nëse është kështu, atëherë pse? Në qoftë se ka edhe arsye tjera, për të cilat njerëzit e mbrojnë nderin e grave të tyre, sikur të kishte qenë vetë nderi i tyre, atëherë si mund të shpjegohen të gjitha ato?

Ngjashëm me tërë këtë, duhet të shpjegohen edhe dëshirat dhe normat sociale që kanë të bëjnë me veshjen apo mbulimin e trupit të femrës, me frenimin e promiskuitetit seksual, me ndalimin e martesës midis dy personave që janë në farefisni, si dhe kufizimet tjera morale dhe legale. Ekzaminimi i tyre mund të bëhet nga ajo se u thua,

të gjitha këto që i përmendëm më lartë i kanë rrënjët e veta fiziologjike dhe psikologjike në vetë natyrën e njeriut.

Atëherë dikush me të drejtë mund të pyetet se a thua këto morale seksuale janë hallkë e zinxhirit të kërkesave të natyrshme të jetës në bashkësi. Apo, a është kjo pjesë e prirjeve dhe ndjenjave që i takojnë vetë ekzistimit të njeriut në një process natyror, apo, mos vallë ekziston mundësia që shkaqet historike, përveç atyre natyrore dalengadalë të kenë ndikuar në sjelljen dhe ndërgjegjen e njeriut?

Në qoftë se burimi i moralit njerëzor i ka pasur rrënjët vetëm në natyrë, atëherë është shumë vështirë të shpjegohet se, jo vetëm njerëzit e egër, por edhe fiset e sotme primitive e të izoluara, që jetojnë ashtu siç kanë jetuar edhe paraadhesit e tyre, kanë qenë dhe janë plotësisht të ngjashëm me njerëzit e civilizuar.

Origjina dhe shkaqet e moralit seksual mund të shumëllojeshme. Të këtilla janë edhe rrethanat historike të evolucionit social, që posaqërisht kanë të bëjnë me etikën seksuale të njerëzve. Megjithatë për ne, çështje relevante është ajo se a thua vlerat tradicionale të moralit në rrethanat e sotme, janë në gjendje që njerëzimin ta shpjegojë drejt një progresi të përgjithshëm.

Ne tani duhet pyetur vetveten se a thua duhet ta mbrojmë etikën tradicionale seksuale, apo ta zëvendësojmë atë me institucionalizimin e një morali të ri.

Vil Duranti nuk e gjurmon moralin seksual të njeriut për nga origjina e tij në nënën natyrë. Zhvillimi moral ai ua mvesh shkaqeve që dalin nga përvoja historike, ndonëse disa prej tyre, në të kaluarën juaë treguar si të dështuar dhe jo të lumtur. Ai e preferon ruajtjen e thelbit të moralit tradicional, ndërsa e lejon evoluimin e vazhdueshëm të formës, dhe tërë këtë e bën vetëm me qëllim që, në mënyrë selective, t'i zgjedhë të gjitha ato që nuk kanë të meta.

Duke u referuar ke morlai që i përket virgjinitetit të femrës, modestisë dhe druajtjes së saj, Vil Durant ii vështron veprimet e vlerave dhe të zakoneve tradicionale në kontekst të procesit natyror të seleksionit të morlait, me ç'rast këtu i përfshin edhe gjykimet dhe gabimet gjatë historisë. Sipas tij, virgjiniteti dhe modestia janë cilësi relaiteve që gërshtohen me rrethanat e martesës dhe që në të kaluarën mund të vështrohen nëpërmjet tregtisë me gra apo blerjes së tyre.

Vil Duranti e pranon faktin se nevojat morale apo sociale të nderit dhe të modestisë së femrës, kanë rëndësi themelore për çdo shoqëri; madje edhe në qoftë se këto cilësi ndonjëherë u shkojnë për shtati edhe çrregullimeve nervore dhe psikosomatike.

Përveç kësaj normat relevante sociale paraqesin gurin themeltar për vazhdimin harmonik të marrëdhënieve seksuale në kontekst të martesës dhe të jetës familjare. Frojdi dhe pasardhësit e tij kontribuan rreth pikëpamjeve të ndryshme për moralin seksual. Ata i filluan përgatitjet që morali tradicional seksual të zëvendësohet me diçka krjetësisht të re. Sipas mendimeve të Frojdit dhe të ithtarëve të tij, morali mbështetëj në kufizimet dhe ndalimet që kanë të bëjnë me seksualitetin e njeriut. Ata pohojnë se kufizimet dhe ndalimet e këtilla kanë shkaktuar shumë vuajtje andaj edhe filluan që t'u kushtojnë kujdes shqetësimeve, duke përfshirë këtu edhe frikën e ndërrijes dhe obsesionin.

Argumente plotësisht të ngajshme ka dhënë edhe Bertrand Raseli. Në mënyrën e vet, ai e mbronte qëndrimin se asgjë nuk duhet të merret si tabu. Pikëpamjet e tij për martesën dhe moralin janë të zhveshura nga çdo konsideratë, siç janë ato të nderit, të drejtësisë, të modestisë, pastaj ndenjat e nderit të mashkullit që kanë të bëjnë me femrën (të cilën ai e emërton si xheloz), si dhe shumë ndjenja tjera të ngajshme. Liberalizmi i këtillë i seksualitetit të njeriut nga kufizimet e moralit tradicional është i njëjtë me pohimin se, nga ai nuk mund të vijë asgjë e keqe apo e shëmtuar. Fitohet përshtypja se njeriu duhet të mbështetet vetëm në intelektin e vet njerëzor dhe në

racionalizmin e tij. Propozimi i këtillë nuk lejon kufizime tjera për seksin përveç kufizimeve natyrore të marrjes së ushqimit.

Përveç, kësaj, Bertrand Raseli u përpoq të përgjigjet në pyetjen se a thua mund t'i këshillojë ata që duan t'i ndjekin shtigjet e drejta dhe të ndershme që kanë të bëjnë me seksin. Përgjigja e tij ishte se, përveç tjerash, njeriu duhet ta kundrojë çështjen e moralit të seksit në një mënyrë më analitike, ashtu siç është rasti edhe me ndonjë problem tjetër. Në qoftë se, si pasojë e shqyrtimit adekuat, arrihet deri ke përfundimi se mënyra e caktuar e sjelljes seksuale të dikujt nuk është e dëmshme, atëherë ne nuk kemi kurrfarë arsye që ta gjykojmë një racionalizim dhe praktikë të këtillë të individit. Bertrand Raseli, në mënyrë negative përgjigjet në pyetjen e dytë se, a thua, sipas mendimit të tij, dhuna ndaj nderit të femrës mund të vështrohet si një përjashtim në atë se, veprimet që nuk shkaktojnë dëme dhe humbje të tjerët nuk do të duhej të dënohen.

Ai shpjegoi se humbja e virgjinitetit mund të përcaktohet si akt ndërmjet dy individëve. Sidoqoftë, nëse kjo kuptohet si akt i dhunës ndaj nderit të një virgjëreshe, atëherë për një veprim të këtillë do të duhej pasur edhe dëshmi, përpara se kjo të dënohej si dhunim.

Për shkak të mungesës në kohë, ne do të përmbahemi nga shqyrtimi i përimitësuar i pyetjes se a thua tiparet njerëzore siç janë modestia apo nderi seksual, rrënjët e veta i kanë në nënën natyrë. Sepse, çështja është mjaft e gjerë. Njeriu e ka shumë vështirë që të japë përgjigje të plotë shkencore. Sidoqoftë, të gjitha që deri më tani kemi shënuar nuk mund të jenë as gjëra të pandehura e as të përafërta. Sepse, dihet shumë mirë se atyre të cilët mendimet e tyre i mbështesin në pandehje, shpeshherë u mungon konsenzusi.

Për shembull, prirjet njerëzore siç është modestia seksuale, në mënyrë të ndryshme janë kundruar nga Frojdi, Vil Duranti dhe nga Bertrand Raseli. Natyra dhe përmbajtja e dallimeve të tyre, këtu nuk ka nevojë të përimitësohen. Mjafton të përmendet se këta shkrimtarë pikëpamjet e tyre i mbështesin në pandehjen se cilësitë njerëzore siç janë modesita e femrës, nuk janë të lindura apo thënë më ndryshe, nuk janë veçori e natyrës së njeriut. Kështu, njohuria e tyre për karakteristikat e njeriut e tegon mosdashjen për kërkimin e arsytimit të drejtë apo thënë ndryshe, e tregon qasjen mikroskopike.

Po të ishte kështu, atëherë ne në të vërtetë vetëm do të mund të pandehnim për shprehitë dhe prirjet seksuale. Së pari, ne mund të pandehim se veçoritë e sjelljes që kanë të bëjnë me seksin, nuk kanë kurrfarë lidhjeje me natyrën e lindur të qenies njerëzore. Së dyti, ne mund të supozojmë se shprehërit, janë ngulitur si pjesë e veprimeve dhe e normave tjera njerëzore, që i përkasin një farë marrëveshjeje shoqërore, të cilat kanë për qëllim t'i harmonizojnë interesat individuale dhe shoqërore, si dhe të sigurojnë paqe dhe mirëqenien për njerëzimin.

Le të pyetemi një herë se a thua logjika dhe arsyeja kërkojnë mbrojtës dhe vlera të qenësishme për sigurimin e harmonisë së plotë psikologjike dhe maksimizimin e paqes dhe të mirëqenies njerëzore. Le të pyetemi gjithashtu se a thua heqja e kufizimeve morale dhe sociale e bën të mundur arritjen e harmonisë së plotë psikosomatike të individëve dhe rritjen e mirëqenies së shoqërisë.

Pas kësaj ne mund të kuptojmë shumë mirë se logjika dhe arsyeja janë do të nakëshillojnë që ta kundërshtojnë çdo praktikë dhe shprehje besëtytnore, e cila seksualitetin e njeriut e trajton si diçka e papastër dhe e dëmshme. Njëkohësisht, ne duhet ta konsiderojmë të nevojshme se do të duhej të frenohemi nga çdo promovim i lirisë së shfrenuar seksuale, e cila kudo shkakton teprime, shkelje dhe agoni të mëdha.

Itharët e kërkesave të reja për lirinë seksuale, argumentet e veta i mbështësin në këto tri premise:

- 1) Liria duhet të sigurohet për çdo individ, dhe të mos ndërhyjë tek liria e të tjerëve.
- 2) Të gjitha prirjet dhe dëshirat seksuale të lindura, duhet me kujdes të lirohen dhe të plotësohen pa kurrfarë kufizimi dhe ndalimi, meqë frenimi apo frustracioni shpie deri ke çrregullimet e egos së njeriut.
- 3) çdo dëshirë natyrore qetësohet vetëm atëherë kur plotësohet, ndërkaq kur i nënshtrohet ndonjë kufizimi moral apo ndonjë ndalimi keqtrajtues, atëherë ajo bëhet edhe më tepër këmbëngulëse dhe kalon në skajshmëri.

Itharët e lirive seksuale parashtrojnë argumente, sipas të cilave jostabiliteti del nga diskriminimi në mes të instinkteve dhe dëshurave natyrore, kështu që një pjesë e tyre kënaqet kurse pjesa tjetër mbetet e frustuar. Kësisoj, ata thonë se zhvillimi i kujdesshëm dhe i barabartë it ë gjitha prirjeve të njeriut është i nevojshëm për mirëqenien personale dhe atë shoqërore.

Përveç kësaj, ata sugjerojnë se mënyra më e drejtë për t`iu shmangur preokupimit me seksin është heqja e çdo kufizimi moral dhe ndalimeve në shoqëri. Ata pohojnë se lirimi i procesit natyror të plotësimit të nevojave seksuale, do të shkaktojë paraqitjen e karakteristikave të prapësisë, të shpirtligësisë e të hakmarrjes, që do të jenë tipare të një situate me kufizime morale.

Argumentet e mësipërme paraqesin bazën mbu të cilën mbështeten propozimet e reja për moralin seksual. Argumentet e këtilla mund t`i interpretojmë si të pavlefshme vetëm nëpërmjet një hulumtimi adekuat dhe vlerësimi të plotë të këtyre tri premisave themelore që u cekën më parë.

Kapitulli 3

PROBLEMI I LIRIVE TË REJA SEKSUALE

Analiza kritike e parimeve themelore të problemit të lirive të reja seksuale u tregua në kapitullin paraprak. Në këtë kapitull ne do të përqëndrohemi në shqyrtimin e karakteristikave më të spiktuara të problemit të çlirimit të ri seksual, dhe veçanisht në përmbajtjen reformatore të tij në realicion me moralin konvencional. Kjo do të ndihmojë për një analizë më të thuktë dhe shqyrtim më të përmitësuar, i cili nuk mund të arrihet në ndonjë mënyrë tjetër.

Duhet ditur se ka edhe njerëz të atillë, të cilët gati sa nuk janë të bindur për përmbajtjen reformatore të problemit për sjellje të reja seksuale. Njëkohësisht, është e dobishme dhe e nevojshme që, problemet sociale, duke i përfshirë këtu edhe ato të moralit seksual, të diskutohen nga këndvështrime të ndryshme. Sepse, çështjet së etikës seksuale i është kushtuar kujdes i madh edhe nga mendimtarët më të mëdhej të kohës sonë. Përveç të tjerash, është shënuar se qasja e re ndaj problemit të seksualitetit të njeriut kryesisht është pranuar nga të rinjtë dhe ata pa kurrfarë prove apo skepticizmi. Pikëpamjet e personaliteteve të njohura, të kohës sonë moderne, me sapo shihet janë pranuar si të pagabueshme.

Sa i përket mendimit tonë, ekziston nevoja që lexuesit e çmuar të jenë syçelë për të gjitha implikimet e çdo asimilimi fillestar ndaj përshtypjeve të të rinjve nga idetë e reja që imponohen nga Perëndimi, duke përfshirë këtu edhe etiketat e padëmshme siç janë "liria" dhe "barazia". Kjo duhet bërë ngase ne duhet ta dimë se në cilën kohë i drejtojmë mendjet tona, drejt cilit qëllim dhe drejt cilit përfundim.

Në qoftë se çkado që mendojmë dhe bëjmë merret si e drejtë pa u vërtetuar fare, atëherë a thua kjo i bën të mundur njerëzimit që ta vazhdojë progresin e tij?

Apo, a thua intelektualët dhe depërtimi kulturor i Perëndimit të përfaqësuesit e shoqërisë sonë, të cilët nuk janë të informuar sa duhet dhe nuk kanë parafytyrim të duhur për propagandën e strategjisë, e cila nëse lejohet të përhapet do të mund ta shpie njerëzimin drejt vetëshkatërrimit.

Çështjet e mësipërme, këtu do të diskutohen në mënyrë të shkurtë. diskutimi më i përcipët mvi çështjet relevante mund të gjendet në librin e autorit: "Të drejtat e gruas në Islam" (të botuar nga Organizata Botërore për Shërbime Islameke, P.O. Box 2245, Teheran, Iran).

Duke i pasur parasysh reformat moderniste të moralit tradicional seksual, reformatoret spekulativë pohojnë se baza e këtij morali më nuk ekziston apo është në shfarosje e sipër. Prej se arsyet, shkaqet dhe rrethanat burimore filluan të ndryshojnë apo janë në ndryshim e sipër, ata thonë se më nuk ekziston kurrfarë arsye për vazhdimin e praktikës së moralit të vjetër, ashpërsia e të cilit rastësisht është evidentuar.

Përveç kësaj, ata pohojnë se përpos ndërrimeve dhe ndryshimit të rrethanave në të kaluarën historike ka pasur ngjarje që në mënyrë të vrazhdët dhe injorante kanë ndërhyrë dhe janë përzier me moralitetin e vjetër. Ata besojnë se përvojat e së kaluarës nuk kanë qenë në përputhje me konceptet e lirisë, të drejtësisë dhe të

dinjerit të njeriut. Kështu, madje, edhe për hir të njerëzimit dhe të drejtësisë, ata apelojnë tek ne që t`u kundërvihemi të gjitha kufizime morale, të cilat kanë të bëjnë me seksin.

Kundërshtarët e moralit tradicional seksual thonë se konceptet e vjetra shkaktojnë rritjen e këtyre sjelleve:

1. Ndjenjën e mashkullit për posedimin e femrës së tij,
2. Xhelozin e mashkullit,
3. Interesimin e mashkullit për të vendosur paternizëm mbi fëmijën e tij,
4. Asketizmin dhe monasticizmin (eremitarinë) të bazuar në pandehjen e mëkatit dhe të dobësisë së marrëdhënieve seksuale të njeriut,
5. Ndjenjën e femrës për pastërti, e cila del nga natyra menstracionale e saj.
6. Abstenencën e mashkullit nga marrëdhëniet seksuale me femrën që ka menstruacion.
7. Dënimet e ashpra nga duart e burrit, i cili vuan për shkaqe të kaluarës së dëshmuar të femrës; dhe
8. Për shkakun që femra ekonomikisht të mbetet e mvarur nga mashkulli.

Ata pohojnë se gjendjet e mësipërme mund t`i mvishen moralit seksual homencional, gjë që tregon për vrazhdësinë dhe besëtytninë e kufizimeve individuale dhe shoqërore, të cilat zbatohen në rrethana primitive. Ata synojnë t`i zëvendësojnë vlerat e vjetra me aplikimin e lejimeve moderne. Ata theksojnë një gjë, se gratë moderne duhet të trajtohen si plaçkë apo pasuri e tundshme.

Ngjashëm me këtë, ata phojnë se mjetet e sotme contraceptive mënjanjonë çdo mundësi për t`u siguruar etëria me forcë e fëmijës, gjë që i përkujton urdhëresat e moralit të vjetër të cilat kanë të bëjnë me nderin e femrës!

Ithtarët e lirive të reja seksuale e përkrahin pohimin se besimet dhe sendet e vjetra të asketizimit dhe të eremitarisë janë në vdekje e sipër. Njohuria më e thellë dhe ruajtja e higjienës personale, i kanë liruar femrat nga çdo njenjë e ndotjes gjatë menstruacioneve. Ato tani janë të bindura se ditët, kur burrat silleshin ashpër dhe me vrazhdësi, kanë ikur përgjithmonë.

Ata erdhën në përfundim se, robërimi dhe keqtrajtimi i femrave, si dhe të bërit që ato kryekëput të varen nga burrat, tanimë i takojnë të kaluarës. Sepse, femrat janë duke e fituar lirinë socio-ekonomike. Përveç kësaj, disa qeveri moderne gradualisht pa ndërmarrin përgjegjësi të mëdha socio-ekonomike, duke marrë përsipër rolin e burrit e të babait, e cila gjë përfshin kujdesin ndaj nënës dhe fëmijës. Nga ana tjetër, xhelozia njerëzore është në rënie e sipër në krahasim me përhapjen e qëndrimeve moderne për seksin dhe normat e sjelljes. Duke u nisur nga kjo, ata neve na sugjerojnë që tanime të mos kapemi pas sistemit të vjetër moral.

Kritikën e mësipërme të moralit të vjetër e ofrojnë liberacionalistët e vjetër, dhe këtë e bëjnë në bazë të propozimit të ri të tyre për një moral të ri. Është e natyrshme që diçka e tillë të pritej nga ata, të cilët kundërvihen moralit konvencional.

Le ta shqyrtojmë tani përmbajtjen reformatore të propozimeve për moral të ri. Në fillim, duhet pranuar faktin se flakja e përmbajtjeve të moralit tradicional lidhur me seksualitetin e njeriut, e përbën boshtin rreth të cilit rrotullohen propozimet për moral të ri. Sipas kësaj, gjëja e parë të cilës ata i kushtuan kujdes ishte nevoja për t'u siguruar veprimi i individit për kënaqjen e nevojave seksuale të tij, apo për t'u krijuar kushtet për dashuri të lirë seksuale.

Përta ndjekur lirinë seksuale, ata i proklamuan kënaqësitë e pakufizuara jo vetëm para bashkëshortësisë por edhe pas saj. Ata theksuan se dashuria mund të bëhet edhe me ndihmën e mjeteve contraceptive, dhe atë pa kurrfarë rreziku për të mbetur shtatzënë, për të lindur ndonjë fëmijë jolegjitim. Në këtë mënyrë, ata pohojnë se çdo bashkëshort mundet në mënyrë të sigurt të çojë dashuri me të dashurin e zemrës së tij apo të saj, dhe e tërë kjo aspak të mos e dëmtojë martesën e tyre. Përveç kësaj, nga ata nab ëhet e ditur se, jo vetëm që gratë mund t'i shmangen shtatzanisë së padëshiruar, por gruaja madje mund të zgjedhë që të ketë fëmijë legjitim, dhe atë pa kurrfarë brengje për aferat që i bën jashtë martesës.

çdo "komunizëm" në çështjet seksuale është i padëshirueshëm. Gjithashtu, nuk është praktik edhe sigurimi i nevojës gjenetike për ta siguruar atërinë. Madje edhe ata që propozojnë liri të reja seksuale synojnë që të kenë fëmijë legjitimë apo ta mbrojnë atërinë si diçka që nuk duhet eliminuar. Fundja, lidhja e gjakut midis babait dhe të birit si dhe obligimi i kërij të fundit për të atin e vet, është diçka që e njohin të gjithë. Kjo është filozofia e zgjedhjes së çiftit të caktuar dhe të martesës me të, që në baza vullnetare kufizohet vetëm në marrëdhëniet seksuale me të. Në të vërtetë momenti më i rëndësishëm dhe më i madh gjatë kryerjes së marrëdhënieve seksuale në martesë është gjetja e çiftit të përshtatshëm.

Parimet e reja morale, të cilat i propozon Bertrand Raseli janë shënuar si vijon:-

"... Mjetet kontraceptive shkaktuan që atëria të mos jetë vetëm rezultat i marrëdhënieve seksuale, por ajo të bëhet edhe sipas dëshirës dhe vullnetit personal. Për shkaqe të ndryshme ekonomike... fitohet përshtypja se babai, në të ardhmen do të ketë shumë më pak rëndësi gjatë edukimit dhe ngritjes së fëmijëve, se sa që e ka patur në të kaluarën. Prandaj nuk mund të gjendet ndonjë arsye bindëse përse gruaja, për baba të fëmijës së saj, ta zgjedhë njeriun të cilin e don si mik apo si dashnor. Kjo do të mundej të jetë gjë e lehtë për gruan në të ardhmen, e cila pa kurrfarë flijimi të lumturisë së saj, do t'i zgjedhte baballarët e fëmijëve, me ç' rast ndjenjat e tyre private do të lëkundeshin midis marrëdhënieve me dashnorët e saj. Për burrat do të ishte shumë më lehtë që t'i zgjedhin nënat e fëmijëve të tyre për dëshirat e tyre prindore. Ata që mendojnë ashtu siç mendoj unë se, sjellja seksuale i përket bashkësisë vetëm e vetëm derisa në skenë nuk dalin fëmijët, duhet që nga kjo premisë të nxjerrin një përfundim, i cili do t'i përkasë moralitetit të ardhmërisë. Nga njëra, anë, se dashuria ndaj fëmijëve duhet të jetë e lirë, kurse nga ana tjetër, lindja e fëmijëve duhet të jetë e rregulluar sipas konsideratave morale që vlenjë sot" .

Bertrand Raseli më tutje shkruan: -

"Kur shkenca, lidhur me këtë problematike (të artërisë), do të fillojë të afërsohet me një siguri më të madhe sesa që sot

ekziston, atëherë ndjenja morale e bashkësisë do të parashtrojë kërkesa më të mëdha nga aspekti i atërisë. Njerëzit me pasuri të mirë trashëgimore do të jenë të etshëm për t'i kërkuar baballarët e tyre, kurse njerëzit e tjerë, të cilët meqë kanë qenë të preferueshëm si dashnor, do të gjenden të dëbuar kur do të synojnë drejt atërisë..." 2

Qëndrimet dhe propozimet e Bertrand Raselit ndonjëherë dalin edhe nga këndvështrimi moral i tij. Për shembull, morali tradicional është krijuar që t'u përballojë edhe emocioneve të forta, siç është xhelozia,

1 – po aty, fq. 173-174).

2 – po aty, fq. 173-174).

lidhur me të cilën, ai këshilon burrat dhe gratë që ta tejkalojnë atë.

Ai thotë, vijon: -

“Sipas sistemit mund të cilin unë e propozoj, e drejta e vetme e çfiteve është që ta çmojnë besimin e ndërsjellë. Sidoqoftë, unë rekomandoj që të tejkalohet xhelozia. Nuk është e mundur mënyra e kthjellët e jetës pa një vetëkontrollë të mirë paraprake. Prandaj, më mirë është që të disiplinohen dhe kontrollohen emocionet e fuqishme dhe trazese të xhelozisë, kështu që të mos lejohet që t'i mbisundojnë ndejnat e mallit e të dahsurisë. Cilido gabim i moralitetit konvencional nuk mbështetet në arsyetimin e tij për vetëkontrollin, por në mënyrën e të ushtruarit të tij”.

Me fjalë të tjera, ajo që Bertrand Raseli e sëhnon, është rekomandimi i vetëkontrollit në mënyrën që e kanë përshkruar moralistët e lashtë. Sidoqoftë, çështjen vetëkontrollit ai e kundron nga këndi i rritjes së xhelozisë, e jo nga aspekti konvencional i sigurimit të vetërepektit dhe të drejtësisë. Ai lufton dhe përpiqet që kërkesat e lashta të mos e teprojnë me kufizimet e seksualitetit të njeriut.

Për dallim kjo, ai e përkrah seksualitetin e njeriut të liruar nga xhelozia. Moralin konvencional, i cili nderin personal e kushtëzon me përligjen e modëstisë individuale dhe të vtërespektit, ai e konsideron si diçka të dalë jashtë mode. Në vend të kësaj, fitohet përshtypja se ai dëshiron që ta shohë xhelozinë e burrave, e cila shfaqet për shkak të lidhjes së grave të tyre me njerëz tjerë. Sipas, tij këta bura do të duhej t'i jenë mirënjohës shoqërisë për shkak se ajo ka lejuar që të bëhen marrëdhënie jashtë martesës me personat e tretë.

Njëkohësisht, Raseli thotë se fëmijët duhet të të lindin vetëm nga çiftet e martuara. Ai dëshiron ta sigurojë këtë nëpërmjet pranimit të mjeteve të ndryshme contraceptive që do të sterillizon çdo marrëdhënie para martesës, gjatë martesës dhe pas saj. Aq më tepër, ai rekomandon se:

”Gjithashtu, është e pamundur që xhelozia e burrave, sipas konceptit të ri të saj, t'u përshtatet situatave të reja, dhe të paraqitet vetëm atëherë kur gratë dëshirojnë që për baba të fëmijës së tyre, të zgjedhin ndonjë njeri tjetër. Në lindje, njerëzit çdoherë e kanë toleruar lirinë e pjesërishmetë eunukëve, gjë me të cilën burrat e Perëndimit do të fyheshin thellë. Ata i kanë toleruar eunukët sepse nuk kanë shfaqur kurrfarë dyshimi për atërinë. Lloji i njëjtë i tolerancës lehtë mund të zgjerohet edhe ndaj lirive të cilat shoqërohen me marrjen e

mjeteve contraceptive”.

Rreshtat e lartpërmendur specifikojnë një lloj të reformës së etikës së njohur sociale, e cila sipas të gjitha gjasave, shpie drejt një procesi të pafund. Pa dyshim, kjo i nënkupton gjithashtu edhe ndryshimet radikale në etikën tjera, duke përfshirë këtu edhe mbrojtësit e modestisë së femrës, pastaj insertin, pornografinë, homoseksualitetin, marrëdhëniet seksuale në kohën e menstruacioneve dhe të ngjashme. Disa prej tyre, siç janë ruajtja e modestisë së femrës dhe eliminimi i pornografisë, disa herë gjejnë edhe përkrahje. çështja tjetër siç është homoseksualiteti, rastësisht është trajtuar jashtë sferës së etikës seksuale dhe në mënyrë klinike, kështu që arsyet mjekësore, e jo kufizimet e domosdoshme morale, të mund të parandalojnë çdo sjellje devijuese!

Etika moderniste seksuale e përkrahur më lart kërkon një shqyrtim më të hollësishëm para se të pranohet e gatshme ashtu siç është. Në kontekstin e tanishëm do të diskutohen dhe zhvillohen vetëm elementet themelore të saj. Pas kësaj do të mund të shpjegohet filozofia e moralit Islamik, e cila plotësisht dallohet nga morali tradicional dhe nga ai modern i Perëndimit. Kjo do të ngrejë pozitën e Islamit deri në atë pikë, saqë:

“Shkolla e vetme e të menduarit, e cila është në gjendje t`i prijë njerëzimit dhe këtë ta bëjë nëpërmjet veprimit të shëndoshë dhe përkundër pasojave të shpekullimeve që vijnë nga Perëndimi, dhe që në vete e përmban filozofinë dinamike të jetës së njeriut dhe të zhvillimit shoqëror, është Islami. Tani është koha kur shoqëritë properëndimore, me të gjitha të arituarit shkencore dhe industriale që i kanë, ta realizojnë nevojën e tyre për t`u kthyer nga Lindja dhe këtë ta bëjnë gjatë procesit të asimilimit të tyre nga filozofia shëruese e jetës, mu ashtu siç kanë bërë gjatë kohëve të kaluara”.

1 – po aty, fq. 194-195.

Kapitulli 4.

SHQYRTIMI KRITIK I BAZAVE TEORIK TË PROBLEMIT TË LIRIVE SEKSUALE

Në kapitullin paraprak u diskutuan veçoritë më të spikatuara të çështjes së moralit të lirive seksuale. Tani do të përpiqemi t'i rrithekojmë parimet themelore të tij.

Këtu janë si vijo:

- 1) Liria personale e çdo individi gjithëmonë duhet të mbrohet e të respektohet dhe të sigurohet që të mos bie në konflikt me lirinë e të tjerëve. Me fjalë të tjera, liria e një individi nuk mund të kufizohet me lirinë e një individi tjetër.
- 2) Mirëqenia e njerëzve mbështetet në kujdesin dhe plotësimin e dëshirave dhe prijeve të tyre të brendshme. Në qoftë se këto prijë natyrore trazohen, atëherë kjo do të shpie drejt shqetësimeve të vetëkënaqësise së personalitetit, të cilat posaçërisht manifestohen me frustracione seksuale. Andaj, në qoftë se instinktet dhe dëshirat natyrore nuk plotësohen, atëherë ato do të shtrembërohen.
- 3) Kufizimet dhe përmbajtjet e instinkteve dhe dëshirave të qenieve njerëzore shpjen nga intensifikimi i dëshirës dhe i nxitjes së epsheve. Mosplotësimi i tyre shkakton përçmimi i cili pamundëson individin që t'i tejkalojë preokupimet e tepërta të natyrës shtyëse, siç është rasti edhe me ato të natyrës seksuale.

Tre parimet e lartpërmendura kanë të bëjnë me filozofinë, me ushtrimin dhe psikologjinë e njeriut. Ato janë parashtruar si justifikim i asaj, për të cilën moralistët e rinj mendojnë së e paraqet rrugën e drejtë; pra me shpërndarjen e moraleve kovencionale, si dhe përmbajtjeve e kufizimeve dhe e tërë kjo me qëllim të sigurimit të lirisë individuale, dhe për t'i promovuar e jo për t'i frustuar kënaqësitë seksuale.

Së pari, le t'i shqyrtojmë parimet e mësipërme në bazë të qëndrimeve dhe pikëpamjeve të përkrahësve të propozimit për sistemin e ri moral. Sepse, askush prej tyre plotësisht nuk i ka përcaktuar parimet mbi të cilat mbështeten propozimet e tyre për moralin e ri.

Parimi i lirive individuale kryesisht bazohet në realizimin sociologjik të të drejtave të njeriut. Sidoqoftë, ata që duan ta promovojnë konceptin e të ri të moralit, gabimisht pandehin se liria seksuale e personalizuar nuk ka kurrfarë implikime sociale. Kjo ndodh për shkak të pandehjes së tyre të qartë se, kur individët janë të lirë për t'i ndjekur interesat seksuale, atëherë nga ata pritet që most ë shkojnë më larg se intimiteti i tyre, kështu që të mos i kundërshtojnë të drejtat e të tjerëve.

Në njejtën kohë ata e rekomandojnë vetëmbrojtjen e interesave të shoqërisë, madje edhe për ta kufizuar shkallën e sigurimit të atërisë dhe kujdesin për fëmijët. Sipas vetëmbrojtjes së re, të cilën ata e propozojnë, gruaja duhet ta mbajë vetëm fëmijën e burrit të saj. Përndryshe, ajo mund t'i ndjekë nxitjet seksuale të saj dhe atë duke përdorur mjete kontrceptive, të cilat jo vetëm që e pengojnë shtatzëninë, pas gruas i japin edhe mundësi që, nëse ajo këtë e dëshiron t'i injorjë kufizimet morale të nderit dhe të besnikërisë.

Nga konteksti i mësipërm, dy implikimet që i përkasin lirisë së individit kanë nevojë për një shqyrtim më të hollësishëm. Implikimi i parë del nga kërkesa moderniste se liria personale nuk mund të kufizohet, përveç nga ajo e individëve tjerë dhe nga nevoja për ta respektuar lirinë e tyre. Implikimi i dytë ka të bëjë me pohimin se, marrëdhëniet seksuale të cilat e kërkojnë sigurimin për atërinë dhe për afërsinë e

fëmijës së mundshëm, nuk kanë lidje me shoqërinë, me jetën publike dhe me prerogative sociale.

Le ta shqyrtojmë më hollësisht vetë filozofinë e lirisë individuale Gjëja më thelbësore e çdo sjellje individuale lidhur me lirinë personale dhe me të drejtën për mbrojtjen e saj është nevoja e saj apo e tij për zhvillimin gradual të sjelljes së duhur, për përparimin e jetës individuale të njeriut kundruall rritjes së aftësive më të larta të tij. Në disa interpretime të Perëndimit për aplikimin e konceptit të lirisë personale, dukshëm mungon nevoja e pashmangshme që u cek më sipër. Sido që të jetë, liria individuale nuk duhet të shpie kah kurrfarë lejimesh seksuale dhe me këtë t`i mundusojë njeriut që të bëjë punë të pandershme. Nuk mund të inkurajohet apo të respektohet çdo keqkuptimi i lirisë personale nga ana e atyre të cilët munden (apo do të duhej) t`i kuptojnë pasojat e tmerrshme të saj.

Liria personale e çdo individi, që lindet i lirë me dëshirat e brendshme dhe me vullnetin e tij, duhet të ushqehet përdërsia ai apo ajo i respekton personat tjerë dhe nuk i keqpërdorë ato. Sepse, përkundër nevojës që t`i shmanget eksponimit të konflikteve ndërmjet personave, çdo shoqëri e ka të nevojshme që t`i njohë interesat më të larta dhe më të gjera të vetë personit dhe në mënyrë të ndërgjegjshme ta kufizojë lirinë e tij apo të saj. çdo vazhdim i mospërfilljes së këtyre kërkesave morale, të cilat u cekën më parë, mund ta dëmtojë konceptin e moralit dhe të gabojë gjatë vlerësimit të drejtë të lirisë personale kur këtë e bën në emër të saj! Bertrand Raselin njëherë e kishin pyetur se a thua e konsideron vetveten të lidhur ndaj ndonjë sistemi të moralit. Ai pozitivisht u përgjigj në këtë pyetje dhe këtë përgjigje e ilustroi me shembullin hipotetik, se në ç`mënyrë morali i individit mund të vështrohet në kontekstin shoqërorë. Skenari, të cilin e përmendi ai, ishte pak a shumë si vijon:

“Po e zëmë se zotëriu X. dëshiron të bëjë diçka të dobishme për të por të dëmshme për fqinjët e tij. Pas kësaj, ai e realizon synimin e tij dhe ua prish rehathinë fqinjve të vet. Këta të fundit vendosin ndërmjet veti që të veprojnë në këtë mënyrë: “Ne s`mund të bëjmë diç që do të ishte e papërshtatshme për të. Situata e këtillë më shumë i përkujton implikimet kriminele...”

Në rastin e mësipërm, Bertrand Raseli e ka theksuar arsyetimin dhe gjykimin intelektual. Pastaj, ai e vë në dukje atë se morali e nënkupton nevojën për t`i harmonizuar aspektet private dhe ato publike të sjelljes së individit.

Nga këndvështrimi praktik, rasti i mësipërm i moralit të ri, vështirë se e sugjeron ndonjë utopi të Platonit.

Interpretimi i Raselit për moralin është i pashembullt për vlerat e pamëshirshme të jetës që kanë të bëjnë me gjërat e qenësishme apo me ato që potencialisht janë shkatërrimtare. Në sugjerimet e tij nuk ka kurrfarë gjurme për ato që, qenien njerëzore e bëjnë subject të vetvetes dhe të interesit material të saj kundrejt konsideratave më të larta intelektuale apo shpirtërore, të cilat ajo i ka.

Përkundrazi, kuptimin dhe rëndësinë e gjithanshme të moralit ai i ka emërtuar si tema tabu. Gjëja e vetme, të cilën ai e konsideron si të shenjtë dhe të paprekshme është plotësimi i pakufizuar i dëshirave dhe i prirjeve personale të njeriut. Kufizimin e vetëm të ndonjë manifestimi të veçantë të vullnetit të lirë të njeriut, ai e përkrah vetëm në pajtim me kufizime e të tjerëve. Madje edhe atëherë, ai nuk jep përgjigje në pyetjen se a thua fuqitë apo aftësitë e afërta do të duhej të jenë instrument për ruajtjen e lirisë

personale pa kurrfarë kufizimi të arsyes, të urtësisë apo të mirësjelljes, dhe këto t'i harmonizojë me sjelljet përkatëse të të tjerëve.

Megjithatë, skenari i lartpërmendur i Bertrand Raselit është i dobishëm për t'u orvatur t'i përgjigjet çështjes së kufizimit të lirisë personale nga ana e imdividëve tjerë. Sipas kësaj, skenari i këtille mund të përshtatet në mënyrën si vijon: -

“Fqinjët e zoteriut X. mund ta kufizojnë apo ta parandalojnë atë që, gjatë veprimit për interesin e tij, të mos ua dëmtoje interesin e tyre. Ai është i bindur se fqinjët e tij, për interesin e tyre që e kanë, do të pajtohen mes veti që ta parandalojnë atë. Rrejdhimisht, ai është pajtuar me faktin, se nuk mund të bëjë asgjë, pa e koordinuar më parë interesin e vet me atë fqinjve të tij”.

Tërë kjo që u cek më parë është shembull për shterpësinë e filozofisë morale të Bertrand Raselit, e cila është mbështetur në kushtëzimin kryesor se individi duhet (apo do të duhej) t'i shërbejë vetëm interesit të vet, dhe njëkohësisht t'i mbrojë të drejtat dhe interesat e opinionit të përgjithshëm. Kjo është meqë duhet marrë parasysh, se normat e sjelljes së grupit dhe të individit, mund të jenë identike. Shihet qartë se moraliteti i ri, të cilin e propozon Bertrand Raseli mbështetet vetëm në pandaljen hipotetike. Nga njëra anë, ai e nënkupton atë se individët dhe grupet në një shoqëri gjithmonë mund t'i angazhojnë fuqitë e tyre të mira për ta përballuar çështjen e moralit të ri.

Së dyti, ai pandeh se uniteti inerpesonal dhe ai grupor, si dhe konsenzuesi gjithmonë janë në kundërshtim me shkelësit individuale të ligjshmërisë. Pasta jai pohon se individi, i cili qëndron i vetmuar dhe është i dobët, çdo herë mund të inicojë ndonjë veprim të diçkasë që është në interes të shumicës.

Sidoftë, fuqitë individuale dhe kolektive të të menduarit dhe të vepruarit mund të ndryshojnë. Njerëzit që veprojnë në mënyrë armiqësore rralë herë janë të përgatitur që ta arrijnë njësinë dhe unitetin. Përveç kësaj, njeriu gjithmonë nuk vendos që të veprojë kundër interesit të shumicës, e veçanërisht kur nuk është i bindur sa duhet në fuqinë e tij.

Etika të cilën e propozon Bertrand Raseli mund të jetë mjaft bindëse që t'i rekomandohet cilit do anëtar të dobët të shoqërisë. Seps, i dobëti ka frikë nga forca e të fuqishmëve dhe atë atyre me ndikim, të drejtat e të cilëve duhet të respektohen. Sidoqoftë, kurvie puna që të parandalohet çdo shkelje e ligjshmërisë që ndaj të dobtit bëhet nga ana e fortit dhe të fuqishmit, atëherë etika e propozuar me siguri se do të dështojë.

Sepse, i forti shumë lehtë mundet ta torturojë të dobtin. Ai është në gjendjet t'ia zë frymën çdo proteste të rrallë apo të shpartallojë çdo shenjë të rezistencës që vie nga ana e të dobtit. Ç'është me e keqja, të fuqishmit gjithmonë mund të thonë se filozofia e sjelljes së tyre nuk është në kundërshtim me etikën e re e cila rekomandohet! Në praktikë, ata madje atë e gjojnë si diçka të panevojshme për t'i harmonizuar interesat e tyre me interesat e të tjerëve.

Si pasojë e kësaj, filozofia morale e Raselit mund të sendërtohet si njëri nga kuptimet më të përjetësuar të konceptit dictatorial se “çdo gjë e mundshme është edhe e drejtë”. Nuk ka fije dyshimi se Bertrand Raseli tërë jetën e vet ai kushtoi mbrojtjes së kauzës së lirisë, duke i mbrojtur me këtë rast të drejtat e të dobtëve. Andaj, është ironi e madhe kur shohim se filozofia morale e tij ka pasur prirje për mëkëmbjen e tendencave diktoriale në shoqëri. Ky lloj i kontradiktave haset shpesh në filozofinë e

Perëndimit, gjë që le përshtypje se ajo që predikohet dallohet tërësisht nga ajo që praktikohet.

Implikimi i dytë ka të bëjë me atë se martesë dhe jeta familjare duhet të detirminohen nga aspektet private dhe publike (apo shoqërore). Aspak nuk duhet të dyshohet se personat, të cilët synojnë të marrohen, këtë e bëjnë ngase e kërkojnë kënaqësinë individuale dhe lumturinë e ndërsjellë të jetës. Tani parashtrihen dy çështje se cila është mënyra më e mirë për t'i shërbyer dhe për ta zmadhuar interesin e çifteve për ta arritur jetën e lumtur dhe përmbajtësore të bashkëshortësisë. Së pari, dikush mund të pyesë se a thua apo jo kënaqësia e jetës më së miri mund të arrihet brendapërbrenda intimitet të jetës familjare? Atëherë a do të duhej pra që shkuarja pas kënaqësive seksuale të bëhet jashtë intimitetit të jetës familjare dhe atë nëpër takimet shoqërore dhe nëpër vendet e dyshimta, në të cilat njerëzit zakonisht përpiqen t'i plotësojnë kënaqësitë ndjersore dhe ato senzuale.?

Islami angazhohet që kënaqësia e ndërsjellë e çiftit bashkëshortor të kufizohet vetëm Brenda jetës familjare të tij, ashtu që ata gjithmonë të mbeten të orientuar nga njëri-tjetri. Islami është përcaktuar kundër çdo kënaqësimi dhe plotësimi publik të nevojave seksuale. Sipas kësaj, në Islam nuk lejohet kurrfarë kënaqësie e ndërrueshme, e cila është pasojë e lejimeve të shoqërisë, duke përfshirë këtu edhe çdo paraqitje publike të femrës.

Shoqëritë perëndimore, të cilat me gjasë pak a shumë i kanë fascinuar edhe disa njerëz nga mesi jonë, dukshëm e favorizojnë propozimin alternativ të pyetjes së dytë, të cilën e cekëm pak më parë. Në mënyra të ndryshme, ato e kanë zhvendosur fokusin nga jeta private familjare dhe atë e kanë orientuar kah seksi dhe kënaqësitë e paqëndrueshme të tij. Tania të shumë shtrënjtë po i paguajnë në këto shthurje morale. Disa nga mendimtarët e tyre shfaqin brengosje lidhur me prishjen e moralit individual dhe shoqërorë në mjediset që janë të preokupuara nga seksi. Ata gjithashtu habitën shumë kur shohin se në ç`mënyrë, disa shoqëri komuniste me plot sukses kanë arritur që ta heqin seksin nga arena publike, dhe me këtë ta ruajnë rininë gjatë zhvillimit të saj.

Kënaqësia e jetës nuk mund të barazohet me veset apo me jetën senzuale. Lumturia individuale nuk mbështet në maksimizimin e kënaqësive të ushqimit, të fjetjes apo të seksit.

Nga ana tjetër, dikush mund të mendojë se pirja e njeriut për t'i përjetuar kënaqësitë seksuale mundet instiktivisht të kufizohet mu si ajo e shtazëve. Sidoqoftë, ndoshta kjo pandehje nuk është e saktë, meqë kërkesa e njeriut për kënaqësi fiziologjike është tepër e ndjeshme që të mund të bëhet edhe gjatë martesës dhe jetës familjare që ai e bën në shoqëri.

Sido që të jetë, personat e gjinive të kundërta, shpirtat e të cilëve e jo vetëm trupat e tyre, e tërheqin njëri-tjetrin, me të vërtetë mund të jenë të sinqertë për dashurinë që e kanë, pasi që në fillim të pajtohen me atë që të jenë burrë e grua. Dashuria e tyre gjatë martesës mund të zgjerohet me dashurinë dhe dhembshurinë ndaj pasardhësve, të cilët keta i rritin ashtu që ata pastaj këtë t'ua kthejnë në moshën e shtyrë.

Është mjaft me rëndësi se për ç`arsye, aktivitetet që e përfshijnë seksualitetin e njeriut janë të kufizuara vetëm në çiftet bashkëshortore dhe në jetën e tyre familjare. Mu për këtë, ekziston nevoja që të mbrohet integriteti funksional dhe pajtueshmëria e ndërsjellë e familjes dhe e mjedisit shoqëror të saj.

Martesa dhe jeta familjare janë çështje shumë me rëndësi nga aspekti shoqëror. Këto aspekte institucionale janë përgjegjëse për fitimin e pasardhësve. Ngritja familjare e fëmijëve e përcakton cilësinë e gjeneratave që do të vijnë më pas. Lidhur me këtë, faktorë kryesorë për edukimin dhe ngritjen e drejtë të fëmijëve janë pajtueshmëria

individuale dhe e ndërsjellë e burrave dhe e grave. Në të njëjtën kohë, brenga e babait për pasardhësin e tij duhet të përcillet me ngritjen pozitive të këtij të fundit.

Afërsia e njerëzve, si nga aspekti individual ashtu edhe nga ai shoqëror, më së miri zhvillohet në një atmosphere familjare ku mbretëron harmonia. Natyra e gjallë e fëmijës dhe temperamenti i tij kryesisht është i kushtëzuar dhe zhvillohet nga ana e prindërve.

Duke apeluar për mirësi dhe interes të përbashkët midis dy personave, ne thirrmi në afinitetin e tyre me bashkësinë, të cilës i përkasin apo në mundësinë që ata, njëri-tjetrin ta konsiderojnë si vëlla. Mu për këtë shkak, ne madje e theksojmë edhe vëllazërinë e njerëzimit. Devotshmëria dhe besimi i ndërsjellë i fetarit Mu`minin, në Kur`anin Famëlartë janë krashuar me konsideratat e sinqerta, të cilat vëllëzërit i kanë për njëri-tjetrin.

Vëllazëria ndërmjet qenieve njerëzore nuk vjen thejsht vetëm për shkak të lidhjeve të gjakut apo të afërsive racore. Kur flasim për vëllazërinë e njerëzve, atëherë kryesisht mendojmë se afërsia midis dy vëllëzërve të një familjeje mund të pasqyrohet edhe ndërmjet individëve në shoqëri. Në qoftë se vëllazëria dhe dashuria në familje eliminohen fare, atëherë me të drejtë duhet dyshuar në atë se njerëzit do të shfaqin ndonjë konsideratë ndaj njëri-tjetrit.

Ata poshojnë se në Evropë ekziston ndjenja e drejtësisë, kurse nga ana tjetër, simpatia në mes njerëzve është mjaft e kufizuar. Madje edhe vëllëzirt e vërtetë, mu ashtu sikurse bijtë dhe baballarët, tregojnë shumë pak dashuri për njëri-tjetrin. Kjo është në kundërshtim të plotë me sjelljet e përgjithshme të njerëzve dhe të familjeve në lindje. Përse është kështu? Përgjigja silleth rreth faktit se simpatia dhe dashuria e njerëzve janë cilësi që i mvshihen edukimit dhe ngritjes së shëndoshë na ana e familjeve në të cilat mbretëron bashkimi dhe dashuria. Është evidente se familjet në Evropë tanimë nuk janë në gjendje t`i ruajnë dhe t`i ushqejnë këto cilësi. Solidariteti midis burrave dhe grave, që në Lindje është dukshëm i theksuar, në Perëndim shpesh po mungon.

Arsyeja kryesore mund të qëndrojnë në faktin se njerëzit e Perëndimit kanë filluar të besojnë në seksin pa dashuri apo pa kufizime. Ekseperimentimi dhe shumëllojshmëria seksuale nuk lejon zhvillimin e asnjë specifike të dashurisë mes njerëzve. Ata shkojnë kah ajo që të mos bëjnë kurrfarë dallimi gjatë kërkimit të kënaqësive seksuale.

Kapitulli 5

NEVOJAT THEMELORE TË KUSHTËZIMIT NJERËZORE TË INSTINKTEVE DHE DËSHIRAVE NATYROR

Nevoja për lëvrimin dhe përcaktimin e mirë të instinkteve dhe dëshirave të gjalla natyrore të individëve paraqet nevojën elementare lidhur me këta. Ngritja harmonike personale përcillet me shumë bashkëveprime me të afërtit, që shpie deri te ndikimi i shëndoshë e njerëzimit në përgjithësi.

Gjithashtu edhe përcaktimi dhe stërvitja e potenciale natyrore të njeriut shpie gjer ke shërbimi shpirtëror e njeriut si dhe vetëpërmbajtja intelektuale, si kusht për orvatjen e shëndoshë dhe të dobishme. Personat me baraspeshë psikosomatike janë emocionalisht stabilë dhe të aftë për arritjen e paqes dhe harmonisë sociale.

Nga ana tjetër, çdo rritje e tepruar e jobaraspeshës dhe e kufizimit të personalitetit të individit, është krejtësisht e padëshirueshme. Të këtilla janë edhe të gjitha ndikimet apo përsionet e jashtme dhe kufizimet e llojt negative. Sepse, njerëzit që përcaktohen negativisht, kanë prirje për të shkaktuar ekcese, mjerime e vrazhdësi të shumta, dhe atë jo vetëm ndaj vetvetes, por edhe ndaj të tjerëve.

Moralistët tradicionalë jo-islamike, seksin dhe dashurinë i konsiderojnë si manifestime të neveritshme të cilave njeriu duhet t'ua shmanget. Për dallim nga këta shoqëritë moderne shkojnë nga ajo që dashurinë e lirë ta konsiderojnë jo vetëm si diçka të dëshirueshme, por edhe si diçka që duhet respektuar.

Pa dyshim se, koncepti i dashurisë së lirë filloi të pranojë çdo trajtim dhe inkurajim të privilegjuar për përhapjen e tij nëpër botë.

Duke e pasur parasysh moralin islam, atëherë shumë mirë mund të kuptohen edhe pikat në vazhdim:

- . Morali Islam dhe pajtueshmëria e tij me kërkesat objektive të rretjes natyrore të seksualitetit si pjesë e instinkteve dhe potencialeve të lindura të njeriut;
- . Shtypja e epsheve seksuale njerëzore;
- . Lejueshmëritë moderniste seksuale si shkaktar kryesor i shmangjeve seksuale dhe të atyre që kanë lidhje me seksin apo i devjimeve të sjelljes njerëzore, duke parandaluar rritjen e harmonizuar të instinkteve dhe të potencialeve natyrore të individit;
- . Qëndrimi demokratik ndaj sjelljes seksuale.
- . Morali seksual, në krahasim me rrjedhat e përgjithshme etike në fushat ekonomike dhe politike;
- . Dashuria dhe gjendja e pashpresë në të cilat ai mbetet; dhe
- . Dashuria dhe rritja e harmonisë së personalitetit të njeriut.

Sa për filim, duhet pranuar faktin se instinktet natyrore të njeriut nuk duhet të shtypen, por ato duhet të kultivohen. Njëkohësisht, ekziston edhe nevoja për shtjellimin e çdo përcaktimi të thjeshtësuar të kuptimeve të së mirës dhe të së keqes.

Qasja Islame para së gjithash e merr parasysh nevojën për promovimin e ngritjes së shëndoshë të personalitetit të njeriut dhe këtë e merr si kërkesë a priori të mbështetur në logjikën deduktive. Premisat që pranohen nga Islami në vete përfshijnë edhe gjendjen faktike se çdo pjesë përbërëse e trupit të njeriut e ka qëllimin apo funksionin e saj specific. Qëllimet dhe funksionet biologjike përmbahen (frenohen) nga vullneti i

personit për t'u kujdësuar për to, dhe ai ketë e bën krahas motiveve instinctive. Si rrjedhim i kësaj delse, vullneti i njeriut, aftësitë intelektuale të tij dhe aspektet tjera të ngjashme të natyrës spirtërore, gjithmonë duhet të rriten dhe të intensifikohen.

Ne shumë bukur mund ta paramendojmë situatën në të cilin nuk është i lejuar kurrfarë zhvillimi tradicional i moralit. Kjo do të thoshte se potencialet e lindura të njeriut, ose janë kultivuar në mënyrë të harmonizuar, ose janë parandaluar nga një zhvillim i tillë. Sidoqoftë, mbetet shkaku që aftësia e njeriut për t'i dalluar gjërat dhe për ta kuptuar dhe përfshirë rendin natyror të tyre, do ta kishte indikuar nevojën e procesit të harmonizimit.

Para njëqind viteve, shkollarët dhe shkencëtarët socialë e pranuan nevojën për zhvillim të balancuar psikosomatik të personalitetit të njeriut. Shoqërive të asaj kohe u mungonte perspektiva e përgjithshme e njeriut. Atëherë kishte mungesë të dukshme të traditave morale. Tendencat negative vepronin në tërë zhvillimin njerëzor.

Në të vërtetë, atëherë nuk ka pasur fije dyshimi për promovimin e një ngritjeje të përgjithshme të personalitetit të njeriut. Kjo nënkuptohet edhe nga vetë fjala "stërvitje", e cila çdo herë është përdorur për ta shënuar zhvillimin e njeriut. Çdo qasje e drejtë ndaj stërvitjesë qenieve njerëzore, doemos duhet ta ketë si synim tejkalimin e tendencave që shpiejnë kah trazimi apo shqetësimi i personalitetit dhe rrethanat morbide të parrëgullësisë dhe të jodisiplinës, të cilat ndikojnë në trupin në mendjen dhe në shpirtin e njeriut. Ritja e harmonizuar natyrore dhe baraspesha shpirtërore e njeriut duhet që veçanërisht ta përfshijnë edhe stërvitjen e instiktit seksual.

Përkitazi me kontekstin e mësipërm, Islami ofron mundësi për udhëheqje të drejtë.

Qëndrimi i këtillë do të qartësohet dhe shpjegohet në diskutimin që vijon.

Në fillim, ne duhet të nisemi nga kushti se duhet shmangur çdo nocioni paragjykes që ka të bëjë me Islamin. Për shembull, disa njerëz e përkrahin kuptimin sipas të cilit morali islam e kufizon çdo rritje të aftësive të njeriut, në vend se t'i promovojë ato.

Ata gabimisht se shpjegimet islame nuk kanë rëndësi të qenësishme sa i përket rafinimit dhe përmirësimit të instinkteve natyrore të njeriut.

Në të vërtetë, Kur`ani Fammëllartë është përplot shembuj që e theksojnë rafinimin e njeriut; madje e vë në dukje edhe atë se njeri i drejtë e i ndërgjegjshëm është ai, i cili ka arritur t'i rafilojnë, t'i displinojnë dhe t'i dliresojë dëshirat dhe instinktet natyrore të tij, (kad eflaha men zekkaha) (ka shpëtuar ai që e pastron atë shpirtin! Ky vlerësim është pasojë e asaj se ndërgjegjja e njeriut mundet t'i nënshtrohet përdhosjes. Nga ana tjetër, ai njëkohësisht na bën të ditur se qeniet njerëzore mund ta përmisojnë ndërgjegjen e tyre individuale vetëm me tejkalimin e gjendjes së përdhosur dhe flakjen e saj. Kur`ani Famëllartë mbi të gjitha konsideron se ndërgjegjja e lirë dhe e ndotur është e paaftë për të arritur drejtësinë dhe lumturinë.

Nuk mund të mohohen kuptimi dhe rëndësia qenësore e vlerave morale që i ka vënë Kur`ani Famëllartë. Mësimi i lartëpërmendur dhe shpjegimi i tij përcaktojnë një qasje të ndërgjegjshme ndaj problemit të rafinimit të njeriut. Asnjë shkollë e mendimit apo e rregullave morale nuk ndërhyjnë në dërgjegjen apo psikën e përdhosur dhe në nevojën e domosdoshme për dliresimin dhe lëvrimin e rrethanave të padëshirueshme. Psika e njeriut nuk mund të mbrohet nga dëshirat, eposhore, nga shmangjet morale dhe nga çrregulimet psikopatologjike, mu ashtu sikurse trupi apo organet e njeriut që nuk janë immune ndaj sëmundjeve të ndryshme.

Individi është në gjendje që Brenda tij apo saj ta ndjejë natyrën specifike dhe gjerësinë e çfarëdo lëngimi fiziologjik apo psikologjik shpirtëror të vetvetës. Individi këtë e bën deri në atë masë që ka të bëjë me konsideratën e tij, pastaj në shenjë

respekti ndaj të tjerëve dhe në rast të përdhosjes se mjedisit. Kësisoj, ekziston nevoja dhe mundësia që të sigurohet drejtësia dhe ndershmëria në suaza të individit, dhe kjo bëhet nëpërmjet zhvillimit harmonic psikosomatik dhe shpirtëror të personalitetit.

Këtë çështje, Kur`ani Famëlartë tërësisht e ka bërë të qartë.

Ekziston edhe një përshkrim tjetër Kur`anor për njeriun e papërpunuar dhe të paushtruar. Sipas tij, njeriu që nuk mëson në mënyrë të drejtë, u nënshtrohet “urdhërave” të djallit (mendimeve dhe veprimeve), (Emaretun bis-su).

A thua sipas Kur`anit kjo don të thotë se :vetvetja” e padisiplinuar, për nga natyra e saj mund të jetë e ligë?

Përgjigja për pyetjen e parashtruar nuk mund të jetë pozitive. Kjo është kështu ngase teoristikisht, qenia njerëzore nëse lind shpirtligje, atëherë s`mund të pritët që ajo të jetë e dëgjueshme ndaj cilitdo ushtrim, i cili synon ta metamorfozojë atë dhe ta shndërrojë në qenie zemërmirë. Nga ana tjetër, vetë ekzistimi i qenieve të liga meriton që ato të trajtohen sit ë padëshirueshme meqë janë potencialisht të dëmshme. Ato do të duhej të parandalohen nga rritja dhe përmasat kanosëse. Përpjekja zemërligje e tyre do të kërkonte që ato të mbesin, madje po qe se edhe rastësisht eliminohen!

Pra, përgjigja e drejtë është se në vetë natyrën e qenieve njerëzore nuk ka ligësi të mbjelluara. Vetëm në situata të veçanta dhe në rrethana të caktuara individit bëhet i dobët ndaj ligësisë dhe duke u kujdesur për të, ai e zhvillon parakushtin e zemërligësisë.

Në filozofinë Kur`anore, siç u theksua më lart, nuk mund të gjendet kurrfarë interpretimi i gabuar i natyrës themelore të njeriut i cili do të ishte burim i të ligave dhe i dobësive.

Atëherë pra, dikush mund të parashtrojë edhe dy pyetje tjera. E para, cilat do të mund të ishin rrethanat e posaçme apo shkaqet specifike që qenies njerëzore i prijnë dhe e shpien drejt ligësisë dhe korrupsioni? E dyta, si është e mundur që njeriu i çoroditur dhe i korruptuar të shndërrohet në një qenie të padëmshme dhe të kthehet në rrugën e drejtë të maturisë e të urtësisë?

Për t`u përgjigjur pyetjeve të mësipërme nevojitet kuptimi i drejtë dhe i gjithahshëm i mësimëve Kur`anore. Sepse, ato mbështeten në çdo interpretim të gabuar dhe të errët, siç është largimi nga kuptimi i drejtpërdrejtë i përshkrimit të Kur`anit për unin e njeriut si “komandant i të ligës”. Sipas Kur`anit Famëlartë, “uni” nuk mund të jetë vetëm komandant is ë ligës, por edhe qortues i ndërgjegjes (En-nefsul-lev-vame). Në raste tjera, Kur`ani referohet unit të njeriut se vendstrehim i paqes dhe i epërisisë se njeriut. (En-nefsul mutme`in-ne).

Përshkrimi Kur`anori “unit” vë në dukje atë se natyra e njeriut ka dy shkallë të ndryshme të rritjes dhe të manifestimit.

Në njërën prej atyre, ajo mund të shpie drejt djallëzive dhe dobësive. Kur ndodh diçka e padëshirueshme, atëherë me keqardhje fajësohet vetvetja. Megjithatë, ai e ka atë aftësi që ta arrijë shkallën më të dëshirueshme të espërsisë dhe të vetëpërmbytjes njerëzore përkundër dobësive dhe të metave të njeriut.

Islami nuk mund të marrë me mend kurrfarë dobësie të natyrës njerëzore. Andaj, ai gjithmonë është në disharmoni me filozofitë speculative dhe sistemet e stërvitjes së njeriut të cilat rrodhën nga India, apo nga ato që u shpallën nga disa filozofë cinikë të kohës së lashtë. Përveç kësaj, Islami dallohet edhe prej mësimëve të Manes-it nga Persia e lashtë. Qasja islame gjithashtu dallohet shumë edhe nga ajo e krishterimit. Rendi Islamik i sjelljeve morale nuk përshkohet me kufizime apo me shtypje të instinkteve njerëzore, e as me përshkrimin e ndonjë përkujtimi të dënimit skallavëror për dëshirat trupore.

Njerëzit e lashtë nuk e kanë pasur të qartë se në rrethana specifike, në situata të caktuara apo në ndonjë shkallë të disiplinës personale, natyra e njeriut mund të ndryshojë dhe t'i nënshrohet dobësisë apo të ligave, gjë që mund të fitojë përmasa brengosëse. Sidoqoftë, në kohën moderne kur janë arritur bazat e hulumtimeve shkencore të zhvillimit të personalitetit të njeriut, nuk ka fije dyshimi se ekziston nevoja për disiplinimin e "unit" të njeriut.

Kur`ani Famëllartë shumë qartë i zbulon aspektet e ndryshme të zhvillimit të personalitetit të njeriut. Identifikimi i tendencave negative të natyrës njerëzore është bërë me theksimin e aspekteve pozitive që mund të shpjen nga lulëzimi i epërsisë së personalitetit të njeriut.

Madje edhe aty ku "uni" është përshkruar si "komandant i së ligës", (Emmaretun bis-su`i) konkludimi kontekstual është se "uni" i njeriut është i aftë për ta thirrë të ligën (Da`ije bis-su`i) ky është një përfundim shumë më rëndësi, meqë qeniet njerëzore janë bërë të vetëdijshme për rolin e tyre predominant kundër instinkteve të cilat po qe se nuk janë të rafinuara dhe të stërvitura, atëherë do t'i gëlltitnin të gjitha cilësitë e kultivuara njerëzore që e përcjellin ngritjen shpirtërore.

Përveç kësaj, sot haptazi është pranuar fakti se çrregullimet emocionale mund të shpjen drejt sëmundjeve mentale. Kjo mund të ndodhë në ndonjë mënyrë arbitrore dhe misterioze, në të cilën nuk merr pjesë aftësia e perceptimit të ndërgjegjes. Si pasojë e kësaj, mendja e njeriut funksionin në mënyrë të shtreburuar dhe punon sipas dikatave apo impulsive të natyrës emocionale.

Faktorët pozitivë dhe negativë të zhvillimit të personalitetit të njeriut janë shqyrtuar pak a shumë në kontekst të lirive seksuale baskëkohore. Në ndërkohë është i preferueshëm edhe shpjegimi i kuptimit dhe i konotacionit të shtypjes së dëshirave trupore.

Duke e marrë në konsideratë shtypjen e dëshirave të njeriut, Islami në kurrfarë mënyre nuk i parasheh ato. Kjo gjithashtu vlen edhe për instinktet tjera. Atëherë, çka nënkuptohet me shtypjen e dëshirave trupore? A e nënkupton kjo eliminimin e shkaqeve që shpjen deri tek ato?

Islami në masë të duhur i thekson pasojat dhe arsyeshmëritë e dëshirave të njeriut. Kjo gjithashtu është shpjeguar edhe nëpër shumë shpjegime shkollore të moralit Islamik. Islami i mëson qeniet njerëzore që t'i tejkalojnë predispozitat natyrore të ndjenjave trupore dhe të mund të kontrollojnë çdo sensibilitet të mendjes. Me fjalë të tjera, individit nuk duhet të priret nga instinktet natyrore e tij, por në një farë mënyre, ai duhet t'u prijë atyre. Siç u cek më parë, Islami nuk predikon kurrfarë shtypjeje asketike të epsheve apo të dëshirave trupore.

Më qëllim të sqarimit të çështjes së mësipërme duhet cekur se kur një person udhëhiqet nga instinktet e tij, atëherë tek ai apo ajo vërehet një manifestim i çrregulluar i personalitetit të njeriut, një ndikim shkatërrues dhe përvëlues i ndërgjegjes së njeriut. Pengimi i instinkteve për të mos e lëkundur ndërgjegjen e dikujt doemos shkakton zbutjen dhe shuarjen e rrebeshit natyror të dëshirave trupore, përballimin e shtytjeve, çrregullimet emocionale apo promiskuitetin seksual.

Natyrisht se eliminimi i shtytjeve apo ngasjeve e nënkupton zbutjen e instinkteve shtazarake. Kjo është e mundur atëherë kur njeriu u shmanget shtytjeve në mënyrë natyrore dhe të harmonizuar. Këto nevoja i tejkalojnë tendencat që shpjen drejt të këqijave sociale dhe sëmundjeve psikologjike. Kësisoj eliminimi i shtytjeve nuk kërkon përdorimin e ndonjë forcë të jashtme njerëzore apo të ndonjë forme tjetër.

Nga ana tjetër, kërkesat janë që të eliminohen shkaqet dhe tendencat e brendshme. Kjo është e domosdoshme për t'iu shmangur zhvillimit të keq të veseve. Dobësia ndaj

ndikimeve të padëshiruara që vijnë nga jashtë gjithashtu është diçka e tejkaluar. Zhvillimi i tërësishëm i instinkteve njerëzore paraqet një process që kërkon ose shërim të plotë ose frenim moral të rritjes negative të tyre, gjë e cila varet nga natyra dhe përmbajtja që ata e kanë.

Rastësisht vërehet se fraza “mbyetje e dëshirave trupore” nuk hastet në asnjë mësim specific të Islamit. çdo referim i mundshme në të bëhet vetëm me qëllim të shpjegimit të nëvojës për ngritje më të shëndoshë të personaliteti.

çdo qasje e njëasnhme ndaj plotësimit të instinkteve dhe dëshirave natyrore, në vete përmban të meta, të cilat më vonë nuk mund të mënjanoen aq lehtë. Që nga shekulli i kalluar, shumë të arritura kërkimore psikologjike të orinetimit seksual u përqëndruan në dëshmirë se shtypja e instinkteve dhe e dëshirave natyrore kërcënohet të shkaktojë pasoja të këqija te individi, Hulumtimet dhe zbulimet mikroskopike që u bënë në këtë sferë e arsyetuan vetveten.

Sipas mendimeve tradicionale, sa më tepër që shypen instinktet bazike, aq më të mëdha dhe më të vlefshme janë mundësitë dhe aftësitë intelektuale. Ekziston një mendim se sjelljet e jastëzakonshme që kanë të bëjnë me njeriun dhe shoqërinë, janë pasojë e shtypjes apo e mosplotësimit të dëshirave dhe instinkteve të cilat zakonisht janë të fshehura nga mendja e shëndoshë.

Problemi i kënaqësisë së instinkteve trupore dhe epsheve spontane do t` ishte më mirë t` i lihej gjukimit personal. Por, vetëm intelekti human mund të mbrojë çdo zhvillim instinktiv të padrejtë. Ndokush mundet me mend t` i ndërmerr masat natyrore dhe të bëhet i sigurt se nuk janë negative, të dëmshme ase penguese në çfarëdo mënyre.

Shumë çrregullime nervore dhe mentale, qofshin individuale apo shoqërore, sipas psikologëve dhe psikitarëve ndohin për shkak të ndjenjave personale nga deprimimi, e posaçërisht nga instikti seksual.

Ata kanë argumentuar se deprimimet tatemocionale i rrisin komplekset psikologjike. Mundimet psikologjike mund të shkaktojnë edhe proporcione të rrezikshme, të cilat rezultojnë sadizmin, inselencën morbide, xhelozinë ekstreme, shndërrimin në eremit ose cinik etj.

Këto zbulime që u përkasin instinctive dhe epsheve prezentojnë zbulime dhe suksese psikologjike të vlefshme për njerëzimin.

Dituria e zhvilluar dhe interesimi për natyrën dhe përbërjen e shqisave të njeriut mund të shpjegjë kah zbulimet dhe hulumtimet e mëtejshme. Zbulimet janë të njëjta sikur ato të progresit teknologjik ose industrial.

Këto mund të na shpien kah identifikimi më i mirë dhe përdorimi më i madh fuqive natyrore, e posaçërisht të atyre inorganike.

Sidoqofë, aspektet psikologjike shpirtërore të problemeve nuk mund ta tërheqin vërejtjen e popullit për shkak se një njohuri e tillë është e kufizuar vetëm për dijetarët dhe të urtët.

Integriteti psikomatik i zhvillimit të personalitetit human ka qene i cekur që prej filimit të historisë së shkruar. Gjithashtu një nëvojë të tillë e ka cekur edhe Islami. Moraliteti tradicionalë së bashku me shkencëtarët biheviaristë gjithmonë kanë bërë përpjekje ta reflektojnë diturinë dhe urtësinë në të kaluarën në çfarëdo mënyre (rreth kësaj çështjeje).

Sidoqoftë, fakti qëndron aty se hulumtimi psikomatik shkencërisht është realizuar vetëm gjatë njëqindvjetëshit të fundit.

Tash të shohim se si mund të partikulohet më mirë parimi i dobisë psikomatike. Është e qartë se nuk mund të bëhet një gjë e tillë aq lehtë sikur me penicilinën por bëhet fjala për një abstraksion që ka nevojë për aftësi të posaçme që të kuptohet. Përveç kësaj shkakton ndërlikimi dhe diversitet të problemeve tjera, të cilat janë të hulumtuara shpesh në një perspektivë mikroskopike.

Në të njëjtën kohë, shqyrtimet e errëta të moralitetit dhe zhvillimi i karakterit personal të nënçmuar janë shndëruar në rrjedha të ditës dhe kanë kapluar shumë njerëz sentimentalë dhe të ndjeshëm në shoqëritë moderne.

Bile edhe më keq, nevoja natyrore për kënaqësimin e instinkteve dhe epseheve natyrore në mënyrë jot ë dëmshme është keqinterpretuar ose është keqpërdorur gjatë praktikës aktuale. Kështu, kënaqësimi i pakufizuar i seksualitetit njerëzor është caktuar me qëllim që të largohen frustracionet e padëshirueshme. Për këtë arsye, komplekset dhe tensioned psikologjike janë më tepër në zhvillim e sipër se sa në zvogëlim.

Statistika shpesh tregon rritje të jashtëzakonshme të sëmurjeve psikologjike, çrregullimeve mendore, vetëvrasjeve, krimeve pasionale, brengosjes, agonisë, shqetësimit, dëshpërimit, pesimizmit, xhelozisë, shpirtligësisë si dhe të disa manifestime psikomatike të tjera të zhvillimit të lig të personalitetit human.

Zhvillimi johuman i një numri të madh individeësh është shkaktuar nga lejmi modern, duke i marrë parasyshë epshet dhe instinktet natyrore, bile edhe seksin e pakufizuar ose të pafrenuar.

Me shekuj ka qenë i njohur kundërshtimi kategorik kundër çfarëdo lejimi të epshit dhe senzualitetit për t'i mënjeluar efektet e dëmshme nga senzualiteti human ose devjimi e në favor të moralitetit individual, spiritualitetit dhe aktiviteteve si dhe në favor të paqes dhe integritetit shoqëror. Protogonistët e shoqërisë moderne e të lirë papritmas dhe në mënyrë arbitore e kanë ndryshuar një qëndrim të tillë. Kthimi në të kundërtën, është kërkuar për shkak se largimi nga kënaqësia, mbështetja në pastërti, nderi, durimi, restriksionet morale dhe shoqërore mund ta turbullojnë mirësinë shpirtërore të personit dhe paqen shoqërore.

Pos kësaj kinse një rikthim i tillë lypet ngase moraliteti dhe largimi nga kënaqësia senzuale, në realitet, ishin irelevante për çdo sjellje personale të mirë ose për çdo zhvillim pozitiv të personalitetit njerëzor. Pra, sipas kësaj kuptojmë se zhdukja e kufizimeve dhe restriksioneve morale ka ngjarë gjithmonë sipas kërkesës së madhe e të përgjithshme.

Një ndryshim social i tillë është kërkuar kinse për shkak të nevojës së çlirimit të popullit nga përkujdeset morale, obligimet, detyrat apo për shkak të çlirimit të tyre nga një ogurzezë e trilluar.

Motivi reformist pra, do të qëndronte në nevojën e imagjinuar që i shpie njerëzit nga kënaqësia që nuk respekton ndonjë pendim të moralshëm ose obligimi të vetëdijshëm ndaj pastëritisë dhe pendimit. Supozohet se e gjithë kjo mbron çfarëdo rregulli shoqëror-paqësor dhe e çliron popullin nga çrregullimet psikologjike.

Është e qartë se koncepti mashtrues për lirinë e instinkteve dhe epsheve natyrore është ofruar si mbrojtës reformues kundër frenimeve morale dhe hsoqërore kinse këto janë korruptuese. Përveç kësaj, konceptin shpejt e kanë pranuar shumë të rinj, bile edhe një numër i madh në vendin tonë. Ne kemi vërejtur se përkrahishtë e hsoqërisë së lirë mendojnë në mënyrë të çuditshme. Ata pranojnë se nuk ka gjë më të mirë për individin se mbështetja në kënaqësitë e zemrës, kështu që lejojnë që të dominojnë pasioni.

Në të njëjtën kohë ata mendojnë se aksionet që dalin nga metoda e mendimit të tyre janë humane dhe morale, ngase janë të njohur si eksperte efikasë të biheveorit shoqëror të matur.

Ata sigurojnë se mendimi i tyre premtion shumë bile edhe nëse është qesharak për të tjerët.

Pas kësaj ata publikisht kërkojnë vetëkënaqësinë dhe t'i shërbehet asaj.

Ata mendojnë të sigurojnë ngopjen e çdo kërkimi trupor dhe plotësimin e çdo nevojë shpirtërore.

Me fjalë të tjera, ata përpiqen ta barazojnë sjelljen e mirë ose atë normale me senzualitetin. Imagjinata e tyre nuk ndryshon krejtësisht nga përdorimi metaforik i “dashurisë” të disa mistikë në bazë të metodës së tyre. Ata kërkojnë lidje mendimesh me çfarëdo lloji të bukurisë femërore të imagjinuar dhe të dashurisë se dukshme, bile edhe në mënyre hyjnore.

Pastaj, liria moderne e instinkteve dhe epsheve natyrore nuk i ka zëvendësuar sëmurjet psikosomatike ose çrregullimit nervore me kurrfarë kënaqësie shpirtërore. Sëmurjet njerëzore janë zgjeruar duke sjelluar me vete dëme shkatëruese. Nuk është çudi se disa përkrahës të zhvillimit seksual të pakufizuar, si Frojdi, me mjaft vetëdije i kanë mohuar qëllimet origjinale ose e kanë modifikuar apo qartësuar të njëjtën gjë. Ata kanë pohuar se nuk ka qenë lehtë të zhduken normat dhe kufizimet shoqërore tradicionale. Gjithashtu kanë sqaruar se pasioni seksual njerëzor nuk është as sasi e programuar e as përbërje e brendshme për kënaqësi të plotë ose instante. Ata gjithashtu kanë cekur pas nevojës së sublimimit edhe drejtimin e energjisë njerëzore drejt ngritjes intelektuale për t'i zgjidhur problemet educative, shkencore, kulturore, socio-ekonomike dhe teknologjike.

Supozohet se morali ri Bertrand Raselit shpie drejt zhvillimit pozitiv të personalitetit njerëzor.

Në të njëjtën kohë, thuhet se morali tradicional pengon zhvillimin njerëzor. Por fakti se me zhvillimin e moralit të ri sëmurjet dhe vuajtjet janë zmadhuar, i përgënjeshtrojnë pohimet e cekura në lart dhe për këtë shkak duhet të refuzohen ashtu siç refuzohet morali tradicional.

Socio-shkencëtarët sot bëjnë përpjekje për të luftuar kundër fenomeneve specifike dhe vështirësive të posaçme që gjenden në shoqëritë e tyre.

Në kushtet sociale bashkëkohore të rinjtë me vetëdije i largohen martesës, shtatzënia dhe lindja e fëmijëve për shumë gra, që janë më pak të interesuara për amivseri shtëpiake, janë shndërruar në gjëra që urrehen.

Martetat janë evidente më shumë në shoqëritë tradicionale dhe në familjet conservative se sa në ato moderne.

Në anën tjetër, konfliktet neurotike të të dy gjinive shkaktojnë sëmurja psikosomatike shpirtërore të jashtëzakonshme.

Disa sociohulumtes mendojnë se vlerat shoqërore tradicionale janë tejkaluar por të zëvendësuara me hulumtimet njerëzore në revolucionin industrial bashkëkohor.

Në realitet, morali, qoftë ai tradicional apo jo, patjetër të mbetet i njëjtën domethëniet dhe vlerat e brendshme.

Në të nuk ndikojnë ndryshimet e formave jetësore të njeriut prej gjendjes primitive në atë industriale.

Ndryshimet në çdo formë familjare dhe në ato sociale janë burimore vetëm në aspektin intelektual revolucionar.

Mendimi revolucionar aktual u përket disa individëve që janë përgjegjës kryesorë për çdo fatkeqësi që pëson në shoqëri”.

Edhe Bertran Raseli flet për zbrazëtitrat që i shkakton mendimi sepkulativ, bile edhe për ato të vetat, psh. ai preferon kënaqësinë e pakufizuar të instinktit seksual në një anë, kurse lejon domosdëshmërinë e sistemit rregullës seksual në anën tjetër. Sidoqoftë, këtu nuk është qëllimi që të elaborohet mendimi bashkëkohor për seksualitetin njerëzor në mënyrë të përimëtuar. Në realitet, çdo përputhshmëri e matur me instinkt natyrore në vend të shtypjes nuk i ngajnë lirisë seksuale në bazë të refuzimit të kufizimeve të moralit klasik. Instinktet dhe dëshirat natyrore nuk janë të pashoqëruara me pastërtinë dhe virtytin. Faktikisht, ato janë të kënaqshme vetëm në suazat e bazave rregulluese të pastërta e virtuoze, të cilat i mënjanojnë të këqijat e sjelljes së përzier, celibatit të obliguar ose të vetëmohimit dhe shqetësimeve emocionale.

Me fjalë të tjera, ushqimi i instinkteve njerëzore do të thotë kënaqësi e kufizuar dhe inklinime të sistematizuara. Dallimi themelor ndërmjet qenieve njerëzore dhe atyre shtazore qëndron në atë se të parët kanë aftësi për dy lloje epshesh: njeri është sipas nevojës natyrore kurse i dyti është pseudoepsh.

Epshet natyrore mvaren nga thelbi i rrethit natyror si p.sh. dëshira për ushqim, jetëse, vetëmbrojtje, animi seksual, inklinimi për aggression, dominim etj.

çdo dëshirë natyrore ka funksion të posaçëm, dhe i shërben atij funksioni. Pos faktit se kufizohen me qëllime dhe funksione specifike, të gjitha këto dëshira kanë aftësi për të formuar baza të pseudoepshit si p.sh. shija jo e vërtetë.

Pjesa dërrmuese e epsheve ka aftësi për kënaqësi të plotë. Me kënaqësimin e të tjerëve, duke e përfshirë edhe epshin seksual, shkaktohen komplikime psikologjike. Intelekti dhe shpirti njerëzor janë të aftë për frenimin e epsheve trupore me anë të kufizimeve natyrore të kënaqësisë psikologjike. Disa epshe të kufizuara me anë të intelektit asnjëherë nuk ngopen. Sipas kësaj, nuk është e drejtë të sigurohet kënaqësimi i pakufizuar i epsheve trupore në bazën të çlirimit nga përkufizimet dhe frenimet morale të instinkteve natyrore. Itharët e kësaj teorie nuk mund të bëjnë dallimin mes vlerave humane dhe atyre shtazore. Ata e injorojnë faktin se dëshira njerëzore ose epshi nuk kanë fund.

Qeniet njerëzore kanë prirje për të shfrytëzuar çdo mundësi vetëkënaqësimi dhe për t'i zhvilluar interesat e tyre personale sin ë sferën e pasurisë, ekonomisë, politikës dhe qeverisë ashtu edhe në kërkimin për dominim mbi të tjerët ose në intensifikimin e seksualitetit.

Gjithashtu është gabim të supozohet se të liruarit nga nevoja seksuale i ngjanë të ashtuquajturit “apel i natyrës” si p.sh. urina ose defekacioni. çdo çështje e evakuimit të kufizimeve ose kushteve morale për të fituar lirinë seksuale të plotë nuk mund të përmirësohet. Përgjithësisht, mbrojtja e moralitetit nuk mund të krahasohet me akumulimin e urinës sepse në rast të tillë shkaktohet sëmurje trupore ose rehati.

Për një vlerësim më të mirë të pikës së lartëpaërmendur, të supozojmë se ndonjë individ gjatë ecjes së tij nëpër rrugë gjenë disa urinore publike të pastra dhe gratis.

Askush nuk mund të kënaqet më tepër se ajo që e lejon fshika e urinës. Pra, këto uninore të bukura nuk mund ta ndjellin njeriun që të përshurret.

Disa njerëz modernë mendojnë se të gjitha inklinimet seksuale, agresive, dominuese ose ato për pasuri, qofshin irespektive apo jo, duhet të jenë të lira për arsyetim.

Supozohet se me kënaqësimin e epsheve do të eliminohen deprimimet, frustracionet dhe pakënaqësia. Mendimi i tyre mbështetet në një hipotezë të gabuar. Siç u cek më parë, kënaqësimi i plotë i të gjitha epsheve të njeriut është absurd.

Aftësia njerëzore për të kërkuar kënaqësimin e epsheve natyrore nuk është instinktivisht e kufizuar ashtu siç është tek kafshët. Sikur të mos ishte kështu, nuk do të kishte nevojë jo vetëm për asnjë rregullim njerëzor seksual por as edhe për atë socioekonomik e politik, bile edhe përkufizimet moral do të ishin të panevojshme, sepse përkufizimet e tilla do ta bënë të pamundshme kënaqësinë e tepërt. Përkufizimet e aftësisë natyrore (për të bërë ndonjë eksces) do të shërbenin ashtu si për kafshët.

Sidoqoftë, përkufizimet etike dhe rregulat procedurale janë të nevojshme për të zhvilluar praktikë dhe aktivitete të drejta në lëmenjtë socio-ekonomikë dhe politikë. Gjithashtu, përkufizimet dhe rregullimet e bihevorit seksual dhe aktiviteteve realitive duhet t'i pranojnë çdokush për shkak të nevojës për pastërti dhe sinqeritet.

Kapitulli 6

DASHURIA, DISIPLINA SEKSUALE DHE PASTËRTIA

(moraliteti demokratik, dashuria për zhvillimin e personalitetit)

Parimet e lirisë dhe demokracisë njerëzore duhet ta udhëheqin gjithashtu edhe moralin, për ta drejtuar dhe korrigjuar ashtu siç ndodhë me politikën. Qëllimi kryesor është se qeniet njerëzore duteh t'u përballojnë instinkteve dhe epsheve natyrore ashti siç vepron qeveria demokratike dhe e drejtë në favor të masës së popullit.

Islami i trajton çështjet e sjelljes seksuale në ato baza të etikës që janë të pranuar sot për rregullimin e aktiviteteve politike dhe ekonomike. Kështu njerëzit mund të bëjnë gabime të natyrshme dhe të pasjellshme gjatë rregullimit të jetës së tyre seksuale në bazë të gjykimit të moralit të tyre personale. Ata mundën, me qëllim ose pa të, edhe ta injorojnë interesin demokratik për moralitet gjatë ballafaqimit me problemet individuale dhe gjatë jetës në rrethana kaotike dhe të pakufizuara.

Në ralisht, çdo rregullim shoqëror i aktiviteteve politike dhe ekonomike duhet t'i pranojë instinktet dhe tendencat relevante njerëzore.

Instinkti agresiv dhe tendenca për dominimin e të tjerëve mund të shfrytëzohen në politikë. Aktivitetet ekonomike mund të nxiten nga dëshira për akumulimin e pasurisë. Pastaj, prirjet seksuale mund të shpien kah kënaqësimi i aktiviteteve epushore. Sidoqoftë, nuk është e njohur pse përmajtësit e lirisë së re seksuale që çmon parimin "laissez faire" kanë interesim vetëm për aferat seksuale derisa pranojnë edhe kontrollimin e aktiviteteve politike dhe ekonomike.

Njëri prej aspekteve me vlerë në etikën seksuale është emicioni për dashuri. Që prej kohëve të lashta, esencës së dashurisë i është dhënë kujdes specifik në filozofi. Ibën Sinau ka shkruar traktat për dashurinë. Dashuria njerëzore është pranuar si e vërtetë e shëndoshë për shkak të natyrës së saj të pranuar dhe përmbledhëse. Në lërtësi, posaçërisht në poezi, dashuria jo vetëm që është i lavdëruar me mburrje (për shkak të mendimit se zemra ka prioritet mbi inelektin), por edhe është dalluar nga kënaqësia që ka natyrë shtazore dhe të degraduar.

Në letërsinë tonë më tepër hasim se dashuria është madhëruar në mënyrë hyjnore, bile edhe në kontekstin emocional të njeriut që jeton në tokë. Në të dy rastet, nuk ka patur konfuzion mes dashurisë dhe epushit.

Në të kundërtën, ka disa të tjerë që e barazojnë dashurinë me një lloj të libidos ose me çfarëdo intensiteti metabolic të vazhdueshme të instinktit seksual. Është e qartë se ata kanë patur për qëllim atë se dashuria nuk vlen të madhërohet në mënyrë hyjnore. Ata e kanë trajtuar dashurinë ashtu sikur të mos kishte origjinë shpirtërore, as cilësi njerëzore e as qëllim humanitar.

Ata që e kanë trajtuar dashurinë si hyjnore dhe njerëzore, kanë bërë dallime mes fenomenit shtazor dhe përsosmërisë njerëzore në dashuri, kurse të tjerët jo. Kështu, dashuria dhe epushi janë shndërruar në sinonimë.

Sot është evidente edhe një kategori e tretë mendimtarësh. Ata mendojnë se seksi i ndjell të gjitha llojet e dashurisë, por në mënyrë graduale motive material shndërrohet në aspekt shpirtëror ose kontemplativ gjatë kushteve specifike.

Pikësëpari, për ta, dashuria është gjë seksuale me përbërje platonike në raste të përkoheshme. Sidoqoftë, këtë dualitet të cilësisë së dashurisë ata e pranojnë vetëm sipas ekspresivitetit, objektivitetit dhe efekteve. Nuk ka dualitet, por sipas kategorisë së fundit të mendimtarëve që u cekën më parë, nuk është për t'u çuditur se ata besojnë në parime materiale, të spirtizimit njerëzor.

Ata nuk hasin vështirësi në transformimin e dyanshëm të aspekteve materiale dhe shpirtërore në bihevionin njerëzor. Në realitet, njëri prej tyre mendon se çdo përjetim shpirtëror zhvillohet në baza natyrore dhe çdo gjë natyrore përmban shotjçë shpirtërore. 1)

Siç duket, nuk kemi nevojë të diskutojmë për këtë që u cek më lart në mënyrë të thellë psikologjike dhe filozofike. Këtu ne do të largohemi nga interpretimet e shumta klasike të parimeve të dashurisë. Për këtë moment, mjafton të cekim se dashuria, në realitet, jo vetëm që mund të shkaktojë krativitet në intelektin dhe shpirtin njerëzor por shkakton edhe finesë artistike dhe kulturore me vlerë sociologjike.

Sugjestimi i lartëpërmundur është valid, pa marrë parasyeshë se a rrjedh dashuria apo jo nga instinkti seksual, dhe përjeton aftësi për t'u shprehur në mënyrë fizike dhe shpirtërore. çdo efekt i sublimuar i dashurisë ndryshon krejtësisht nga instinktiviteti ose nga epshi shtazarak që kërkon vetëm kënaqësi psikologjike.

Dashuria paraqitet si epsh në disa rrethana. Kur epshi e kaplon njeriun, atëherë shndërrohet në egoist dhe e sheh dashurinë si vegël për vetëkënaqësim. Sidoqoftë, kur njerëzit e pranojnë dashurinë e vërtetë, atëherë nuk janë më egoistë. Në të kundërtën dashuria e tyre prezenton shpirtin në vetësakrificim.

Me fjalë të tjera, njerëzit me dashuri të vërtetë janë në gjendje t'i tejkalojnë motivet e tyre egoiste për hir të çdokujt. Letërsia botërore është plot me dashuri ekskluzive si psh. ato të katalistit, mësuesit dhe inspiruesit.

Nga letërsia persiane mund t'i cekim këto vargje të Sa`diut:

Kushdo që bie në dashuri pa vetëdije
Korrë sukses por vetëm në veten e tij,
çdonjëri që nuk dashuron, nuk zhvillimi burrërinë,
Argjendi i pashkrirë nuk jep shkëlqim,

1) Èill Durant; "The Pleasures of Philosophy", Simon and Schuster, Inc Neë York.

Gjithashtu edhe Hafizi, poetii njohur Iranian, dashurinë e bilbilave e përshkruan kështu:

"Për bukurinë e karafilave bilbilat këndojnë,
Të gjitha ato kënge dhe lirika janë aq të këndshme
Edhe pse sqepat e tyre i thurin aty për aty!"-

Padyshim, dashuria është lavdëruar në shumë mënyra si në Lindje ashru edhe në Perëndim. Tash është koha që të bëhet një dallim mes konceptit të Lindjes dhe të Perëndimit lidhur me dashurinë. Për shumë njerëz të Perëndimit, dashuria vlenë derisa të materializohet kënaqësia e dyanshme e dashnorëve. Gjinia tjetër e Perëndimit preferon më tepër kënaqësinë e jetës së përbashkët, me dashuri të dyanshme se sa jetën e mërzitshme në vetmi.

Në Lindje,dashuria vlerësohet në vete sepse i dhuron personalitetit të njeriut perspektiva të gjera si dhe e lartëson dhe e inspiron shpirtin.

Nuk është e çudi se dashuria është përshkruar si kataliste,e pastër etj.

Vështirë është që ndokush të bëjë se dashuria,me të gjitha këto cilësi,nënkupton vetëm hyrje në bashkimin e ëmbël ose vetëm kënaqësi trupore e shpirtërore.

Bile edhe për disa njerëz të Lindjes,dashuria mes të martuarve,konsiderohet si kusht për kënaqësinë e mëvonshme dhe për jetën e përbashkët.

Sidoqoftë,përvoja e tyre në dashuri shkakton zhvillimin e humanitetit të tyre.Kjo nuk i ngjanë kënaqësisë që zhvillohet për shkak të lidhjes martesore ose për shkak të jetës së përbashkët.Nëse dashuria konsiderohet si kusht i vërtetë për bashkimin e burrit dhe gruas dhe për shndërrimin e tyre në një trup dhe në një shpirt,atëherë kjo dashuri më tepër shpirt kah suksesi i shëndoshë i njeriut.

Shkurtimisht,si në shumë lëmi ashtu edhe në dashuri,ekzistojnë dallime mes njerëzve të Perëndimit dhe atyre të Lindjes.Një njeri tipik i Perëndimit nuk është në gjendje ta çmojë dashurinë me ndonjë kufi abstrakt ashtu siç ndodh me procesin mekanik kundër problemeve dhe përditshmërisë së jetës.Eventualisht,ai e arrinë dallimin mes dashurisë dhe epshit,e pranon harmoninë shpirtërore dhe empatike.Përndryshe,ai e pranon dashurinë si një talent natyror të volitshëm që të shpie në martesë ose jetë të përbashkët varësisht nga nevojat sociale të jetës.

Në anën tjetër,njeriu tipik i Lindjes e çmon dashurinë jashtë suazave të jetës rutinore.Sikur të ishte dashuria në origjinë,në cilësi dhe në efekt seksuale atëherë nuk do të kishte nevojë për trajtim të ndarë në etikën sociale.

çfarëdo diskutimi në detale i hershëm mbi etikën seksuale është deri diku i mjaftueshëm.Sidoqoftë, origjina e dashurisë ose cilësia psikologjike dhe efekti social i saj mund të ndahen me siguri nga instikti seksual.Pra,morali i lidhur me inklinimin e vërtetë njerëzor për dashuri mund të trajtohet si prirje e dalluar nga instikti seksual.Kënaqësimi i instiktit seksual nuk konsiderohet si përmbajtës i vetëm për dashurinë.Nuk mjafton vetëm kënaqësimi seksual për ruajtjen e dashurisë por ka nevojë edhe për faktor psikologjik,Përveç kësaj,çdo mohim i dashurisë mund të shkaktoj vuajtje që nuk shërohet me asnjë kënaqësim shtazarak të instiktit seksual.

Bertrand Raseli e konfirmon nevojën për dashuri të pastër në këtë mënyrë:

“Ata që nuk e kanë përjetuar asnjëherë intimitetin e thellë e as dashurinë e dyanshme,të gëzuar e të madhe,e kanë humbur gjënë më të bukur që mund t’ua dhurojë jeta;në mënyrë të pavetëdijshme,nëse jo me vetëdije,ata e ndjejnë këtë gjë,kurse shqetësimi i formuar u shkakton shpirtligësi,presion dhe ashpëersi.”¹) Ndonjëherë thuhet se feja është armike e dashurisë.Një pohim i tillë bazohet aty ku feja nuk ka mundësi të bëjë dallim mes dashurisë dhe epshit.Mëkati i kënaqësisë i përshkruhet edhe dashurisë.Në Islam ky arsyetim nuk është i saktë por mund të jetë relevant për krishterimin sepse Islami nuk e konsideron pasionin seksual si mëkat në vete e të mos flasim për bashkimin e tij të tërthortë ose të drejtpërdrejtë me dashurinë,ashtu siç flitet për ndonjë gjë të keqe ose të padëshirueshme.

1) – Bertrand Raseli “Mariage and Morals”, Georg Allen and Unëin Ltd. London, Papaerbaks Gd., 1976, p.84.

Dashuria e dyanshme e thellë dhe e sinqertë mes bashkëshortëve është shumë e respektuar në Islam. Mësimet islame urdhërojnë realizimin e dashurisë në baza të forta dhe të amshueshme. Në kontekstin e përgjithshëm të fesë, ndaj dashurisë ekziston një pikë që shpeshherë vërehet e që ka të bëjë me tendencën për opozicion të dyanshëm mes intelektit njerëzor dhe dashurisë. Disa moralistë e kanë vërejtur këtë gjë në largimin e dashurisë nga moraliteti, sepse kanë menduar se dashuria e verbon intelektin dhe se është në gjendje ta dirigjojë. Ata kanë menduar se dashuria nuk e pranon rezonimin si dhe gabimisht kanë konkluduar se ajo ka shumë pak ndjesë ndaj disiplinimit tradicional, legal dhe moral. Me fjalë të tjera, ata kanë vërejtur në dashuri vetëm pasuri anarkike dhe padëgjueshmëri.

Por, fetë ose sistemet sociale që e mbështetin moralin vetëm në arsye intelektuale, nuk kanë trajtim të shëndoshë. Ato e kanë trajtuar dashurinë si një gjë që ekziston jashtë rekomandimit dhe këshillës. Kjo gjë nuk pajtohet me faktin se në dashuri ka nevojë këshillimi për aty ky zhvillohet në rrethana lehtësuese dhe ku duhet të kontrollohet për ti rritur efektet e pastra dhe dobiprurëse të dashurisë dhe për anulimin e konsekuencave të dëmshme, nëse eventualisht ekzistojnë.

Në kontekstin e lartpërmendur, çështja kryesore ka të bëjë me relacionin e dyanshëm mes dashurisë dhe pastërtisë. Ndokush mund të pyet se a mund të lulëzojë dashuria e pastër një një reth social të lirë apo jo!? Apo, tjeshtë, kjo çështje ka të bëjë me atë se a është domethënia e dashurisë e lidhur ngushtë me botëkuptimin social të pastërtisë dhe a ka të bëjë edhe me ndonjë status proziak të grave?!

Uil Dranti, në librin e tij: "The Pleasures of Philosophy" ka cekur se të gjithë janë të një mendimi kompakt se dashuria është një ndër gjërat më mahnitëse në jetën njerëzore. Në të njëjtën kohë, ai ka shprehur njëfarë habie se kujdesi për origjinën dhe zhvillimin e dashurisë nëpër veprat e vlefshme multilinguale, poetike dhe filozofike të poetëve dhe shkrimtrëve më të njohur në tematikën e dashurisë, ka qenë shumë i rallë.

Uil Duranti ka cekur se pjesa analitike e materialit shkencor dhe letrar që ka të bëjë me dashurinë është shumë e kufizuar.

Sipas tij, një hulumtim seiroz për realitetin mahnitës, origjinën natyrore, faktorët e zhvillimit evolutiv të dashurisë si dhe për aspektet tjera që i vërejmë në shpirtin vetësakrifikues të Dantes ose në Ekstazën poetike të Petarkës, nuk ekziston.

Deri tash kemi zbuluar tri shkolla të ndryshme, antike dhe moderne që kanë të bëjnë me orgjinën, qëllimin dhe lidhjen unike ose të dyanshme të dashurisë me instiktin seksual. Vërejmë se dashuria, sipas botëkuptimit të Perëndimit dhe Lindjes, dallohet prej epshit. Gjithashtu vlerësohet dhe respektohet edhe pse ka botëkuptime të ndryshme. Ajo që ka mbetur për t'u sqaruar tash është çështja e realcionit të dashurisë me pastërtinë, e posaçërisht për t'i përcaktuar vendet dhe kushtet ku mund të lulëzojnë.

Sa i përket dashurisë dhe pastërtisë, rregullat sociale dhe relevante mund të jenë eksplicite ose implicite termineve të moralit. Aty ku janë të rregulluara në mënyrë eksplicite, gratë përfitojnë pozitë të lartë në shoqëri e që nuk mund ta arrijnë meshkujt, kurse aty ku dashuria dhe pastërtia janë implicite por jot ë rregulluara, gratë kanë pozita të bezdëshme dhe luajnë rolin e mbrojtjes së burrave të tyre. Cila prej këtyre dy formave është e volitshme për shtimin e dashurisë dhe pastërtisë?

Konkretisht, vërehet se shoqëritë e ashtuquajtura "të hapura e të lira" janë ipso facto të paafta pa t'i kultivuar kushtet që formojnë lidhjet e thella e intensive në dashuri.

Kushtet e tilla shkaktojnë egoizëm, shfrenim, lidhje kalimtare dhe kënaqësim epshor

të përkoheshëm. Nuk është çudi se pozita e grave në këto mjedisa të ashtuquajtura “të lira” është më tepër prozaike. Meshkujt dhe femrat këtu e humbin sinjeritetin, dashurinë e vertetë dhe përgjegjësinë.

Shoqëritë e lira e favorizojnë senzualitetin, shfrenimin dhe nuk e nxisin dashurinë e pastër e të çmuar nga filozofët dhe sociologët. Dashuria mund t'i aftësojë të moshërriturit për t'i koncentruar energjitë e tyre në qëllim të mir, për t'i pastruar përshtypjet pasaj jo vetëm për të zhvilluar empati ndaj të dashurit por edhe për t'i zhvilluar mendimet dhe hulumtimet origjinale e të shkëlqyeshme.

Nuk kanë rekomanduar vetëm antikët një dashuri të tillë me cilësi origjinale por edhe shkrimtarët modernë, bile edhe disa prej atyre që e kanë favorizuar lirinë e re seksuale.

Uil Duranti, në veprën e tij të njohur “History of Civilization” e ka cekur natyrën e homoseksualitetit gjatë përshkrimit të dahsurisë në baladat tradicionale groke së bashku me dashurinë heteroseksuale të veprës” Një mijë e një nete” e që janë më të hershme se koha e mesjetës. Ai ka pohuar so interesimi për tregimet orientale me tematikë të dashurise natyrore është rritur më tepër se interesimi për mallkimet rutinore të kishës, përsa i përket zhvillimit të pastëritisë dhe vitytit. Uil duranti mendon, aq më tepër, se një kompilim letrar si a ii “Një mijë e një netëve” mund të jetë burim inspirimi për shumë thurje lirike të huaja. Ai cek një veshtrim sarkastik të jashtëzakonshme të një shkrimtari bashkëkohor evropian ku thuhet se dashuria ka rëndësi për epshin trupor njerëzor ashtu siç ka rëndësi jeta për spirtizimin njerëzor. Sipas Uil Durantit, shumica kanë filluar të pyesin se si mund të sqarohet abstraksioni i senzualitetit njerëzor në dashuri senzibile. Populli ka dëshirë t'i një faktorët intelektualë së bashku me faktorët tjarë që e shndërrojnë motivin seksuale shtazarak në dashuri të butë e të qetë, apo si mund të shndërrohet pasioni material në atë shpirtëror!

Uil Duranti është thelluar nëpër kontekste të ndryshme për ta studiuar sublimimin e epsheve trupore dhe imagjinatën platonike të dashuruarit dhe është orvatur t'i përgjigjet pyetjes se a është përfundimi i lartpërmendur rezultat i zhvillimit të civilizimit dhe faktor i martesave graduale në kohë të fundit apo jo?! Ai në realitet mendonte se përgjigja rreth kësaj pyetjeje qëndron në tendencën njerëzore se për njeriun një gjë është e dashur dhe e vlefshme, atëherë kur e kërkon por nuk e gjen. Kështu, vlerësimi i bukurisë mund të ndryshojë varësisht nga intensiteti i dëshirës. Dëshira intensifikohet nëse ndalohet dhe zvogëlohet nëse realizohet.

Uil Duranti cek shqurtimin e Uilians Xhemsit se modestia femërore nuk është instinkteve por e përfituar nga gjeneratat suksesive të grave, duke mos u frikuar se çfarëdo sjellje e kundërt mund të shkaktojë pakënaqësi ose urrejtje.

Ai ka pohuar se meshkujt nuk tregojnë interesim për femrat e paturpshme.

Vetëm gratë që largohen nga kënaqësitë e tepërta dhe nga provokimi i meshkujve janë më të preferuara për meshkujt.

Sipas Uil Durantit, çdo ekspozim i pjesëve intime të trupit të njeriut, pos atyre që duken, shkakton interesim të përkohshëm tek shikuesit. Në çdo rast, rrallëherë nxit zgjimin e epshit trupor. Bile edhe i riu preferon modestinë e vajzës së re. Me një veprim të tillë, ata nuk mund të kuptojnë se ndërlikueshmëria e kujdesit të femrave paraqet reaksion taktik me një shkallë të lartë dhe ëmbëlsi shpirtërore. Pastaj, modestia e femrave e terhoq vëmendjen e meshkujve, zgjon dashuri të dyanshme dhe nxitë përsosjen e mëvonshme. Kështu, meshkujt do të kenë mundësi t'i shfrytëzojnë aftësitë dhe energjitë e pashfrytëzuara në hulumtime.

Në të njëjtën kohë, Uil Duranti ka cekur faktin se të rejat bashkëkohore kanë dëshirë të madhe për ta braktisur moralin tradicional, ashtu siç ndodhë me rrobat e vjetra që u

ka kaluar moda. Ai vëren se këto femra me njëfarë paturpësie e ekspozojnë vetveten së bashku me shijet e veshëmbathjes. Përveç tjerash, zvogëllimi i ëndrrave të mashkullit për femrën është faktori i kryesor për ndërrimin radikal të modelit dhe sjelljes së grave. Ai mendon se sikur të mos ekzistonte ëndrra e meshkujve, ndoshta nuk do të ekzistonte edhe bukuria femërore.

Përsa i përket dashurisë romantike tek Bertrand Raseli, mund t'i cekim këto pasuse të tij:

“Esenca e dashurisë romantike qëndron aty se objekti i dashuar shikohet si shumë i vështirë për posedim dhe tepër i çmueshëm... Besimi në vlerën e madhe të gruas formohet nga efekti psikologjik i vështirësisë së posedimit të saj, dhe unë mendoj se një gjë e tillë do të zhduket kur mashkulli nuk do të hasë në vështirësi posedimi dhe ndjenja e tij ndaj saj nuk do të ketë formë të dashurisë romantike. 1)

Pastja Bertrand Raseli vazhdon:

-Sipas aspektit artistic, femrat që afrohen lehtë janë për keqardhje; gjëja që kërkohet më tepër prej tyre është që të jenë të vështira për posedim por jo edhe të pamundshme... Në rast

1) ibidem, f. 49.

të lirisë së plotë, në anën tjetër, njeriu me dashuri të madhe poetike e që ka ta arritur qëllimin.” – 1)

Edhe një kontekst tjetër ai thotë:

-Ne mesin e njerëzve të emancipuar bashkëkohorë, dashuria, për të cilën kemi kujdes të veçantë, përjeton rrezik të ri. Kur populli më nuk hasë në bariera kundër marrëdhënieve seksuale, bile edhe në raste më të rëndomta, atëherë e ndanë seksin prej emocionit dhe prej ndjenjave të dashurisë; ata ndoshta do ta bashkojnë atë me ndjenja të sukses për shkak të bukurisë së tij, rrallëherë do të ketë nevojë ëndërrimi për urrejtjes”. – 2)

1) – Ibidem, f. 53-54

2) – Ibidem, f. 38

VËSHTRIME PËRFUNDUESE

Habit fakti se Bertrand Raseli e ka çmuar nevojën për dashuri serioze si të ishte moralist. Liria e re seksuale, e propozuar nga ai, nuk është e qartë në mynyerë të plotë. Ai e gjykon mendimin se pastërtia dhe viryti janë pjesë përbërëse e qëllimeve seksuale. Ai, në mënyrë implicite, për ta siguruar legjitimitetin e konceptcionit, porosity lidhje të lira seksuale edhe me njerëz tjerë pos bashkëshorteve. Shkurtimeisht, ai i rekomondon të gjitha llojet e lidhjeve seksuale që janë lira dhe të padëmshme. Siç duket, ai i porosity të gjitha këto, sepse nuk sheh ndonjë shkak për ta ruajtur moralitetin tradicional të seksit, pos për krahasim dhe koordinim të interesave private dhe publike.

Nuk është pritur që Bertrand Raseli, me mendimin e tij ekstrem, siç u pa më lart, të formojë pasqyrë korrekte të moralit që do ta rregulojë senzualitetin njerëzor në bazë të ndjenjave të pastra të dashurisë dhe sentimentit. Sidoqoftë, është shumë e qartë se Bertrand Raseli së bashku më të tjerët sikur ai, është orvatur të formojë një lloj senzualiteti të përbashkët. Shoqëritë, ku dalsuruia e lirë seksuale mbizotëron, vështirë mund të zhvillojnë dashuri të vërtetë. Sigurisht, në shoqëritë e lira, “dashuria” nuk do ta kishte atë kuptim që e interpretonin filozofët e vjetër. Mund të themi se dashuria është paraqitur si vlerë më e lartë e jetës dhe si entuziazmim për të jetuar si mësues, ushtrues, inspirues dhe katalist. Në realitet, populli i cili e kalon jetën pa dashuri, është fatkeq dhe nuk meriton të jetë human.

Në tekstin e lartëpërmendur vërehen dy qëndrime themelore: Në qëndrimin e parë, dashuria, për nga cilësia dhe qëllimi, dallohet prej kënaqësisë shtazarake dhe epshit seksuale.

Pastaj, ajo i përket fushës së spritizimit që është i papajtueshëm me parimet e materializmit. Dashurinë e pranon ai që perisatë mbi çështjet shpirtërore bile edhe atëherë kur çështja sipërfaqërisht ka perspektivë materialiste. Këtë e pranon edhe vet Bertrand Raseli kur thotë: “Dashuria është më e lartë se dëshira për marrdhënie seksuale.” 1)

Bertrand Raseli e pranon dashurinë dhe (mjaft ironike) moralin e pastër seksuale kur thotë:

“Dashuria i ka idealet e saja personale dhe standartet esenciale të moralit. Këto janë të turbullta në mësimet krishtere dhe në revoltën e tollovitur kundër gjithë moralit seksual që është i shpërndarë në pjesën dërrmuese të gjeneratave të reja”. -2)

Qëndrimi i dytë elaboron aspektin shpirtërore të dashurisë. Spiritizmi i dashurisë vërehet në dy raste. Në filim, vërehet status i dashurisë kur intensiteti emocional rritet kur i dashuri është i papranishëm.

Më vonë, dashuria e kaplon shpirtin individual dhe shkakton koncentrimin intelektual dhe mbizotërimin e pastërtisë dhe virytit në shpirtin e të dashuarve, ashtu që ndërkohë formon gjeni. Me fjala të tjera, shpirti njerëzor pëson ndryshime të mëdha.

Transformimet e mëdha të shpirtit njerëzor që u përmëndën më lart, janë të mundshme vetëm atëherë kur të dashuarit janë të ndarë dhe kur dashuria është e papërgjigjur. Nuk ka sukses të duhur në një situatë ku nuk ekziston përmallimi mes të dashuarve, bile edhe dashuria e flaktë nuk mund ta arrijë shkallën më të lartë të

intensitetit të saj, ashtu siç e përshkruajnë filozofët. Përsoni e shfaqë dashurinë e madhe nga brendësia, qoftë mashkull apo femër, dhe pastaj shpirti lëvizë dhe qëndron në personin ose në mendjen e të dashuarit.

Eventualisht, i pari e vlerëson të dashurin e zakonshëm më tepër se dashurinë e personit të vërtetë por ë largët për shkak të realizimit të ëndërrimit.

Dashuria e dyanshme, sinqeriteti dhe qetësia ekzistojnë aty ku

1) – Ibid., f. 83,

2) – Ibid., f. 86-87

dashuruait janë të bashkuar.

Bashkëshortet e sihqertë do t'i tejkalojnë problemet në jetë me perforcimin e aftësive të tyre shpirtërore ose intelektuale. Në të njëjtën kohë, ata duhet të jenë të aftë që ta ruajnë integritetin e moralit të tyre nëse shoqëria e tyre është e mashtrohen nga dashuria e lirë seksuale që ua ofron shoqëria. Të martuarit vazhdimisht e ruajnë pastërtinë dhe virtytin pikërisht në bazë të dobëshohen epshet seksuale në pleqëri, ata do ta vazhdojnë dashurinë e tyre me një shoqërim të pastër dhe të vërtetë.

Nuk pritët që çiftet e lidhura vetëm me interes seksual të ndërtojnë vatër familjare të ngushtë dhe shoqërim të përhershëm. Obligimi për mirëmbajtjen e gruas dhe e drejta e saj në pasurinë e burrit janë parashikime më të çmueshme ekonomike dhe finesa në jetën familjare dhe në martesë. Kështu formohet lidhja ekskluzive mes bashkëshortëve.

Lidhja orgjinale e një çiftet e paraprirë me martesë dhe jetë familjare mvaret nga përpjekjet e tyre individuale dhe kolektive si dhe nga konteksti më i gjerë i rregullimit të mirë të rrethit të tyre social.

Në kontekst me lidhjet mes çiftit të martuar dhe me ato sociale, dashuria e dyanshme, sinqeriteti, simpatia njerëzore dhe butësia konsiderohen si cilësi më të preferueshme për jetë.

Këto cilësi shpesh janë evidente në shoqëritë ku sundojnë morali Islam, pengesat legale dhe ekubilibrimet, kurse në shoqëritë tjera, si për shembull ato të Perëndimit, janë rralëherë të perceptueshme.

Në rast të të dashuruarve të ndarë shpirtrat individualë e të trazuar bëhen më tepër sënzitive , piognjantë, fluturojnë lartë, zhyten thellë, mashtrojnë dhe mashtrohen, kurse në rastin e të dashuruarve të bashkuar, ku dashuria e dyanshme, kënaqësia dhe sinqeriteti i thellë mbizotërojnë, vetë bashkimi do të mjaftojë për të realizuar arritje të vlefshme. Dikush mund të dyshojë në këtë por më vonë do të pranojë.

Formësimi i hyjnor i femrës nga mashkulli vë në dukje shoqërimin dhe dashurinë e tyre. Këtë gjë e gjejmë të qartë në Kur'anin Famëlartë:

“Dhe nga faktet (e madhërisë së) e tij
është që për të mirën tuaj, Ai krijoi nga
vetë lloji i juaj palën (gratë) ashtu që të
gjeni prehje tek ato dhe në mes jush
krijoi dashuri e mëshirë”. –

Citati i lartpërmendur përmban dy terme kryesore, që tregojnë qëllimin e Hyjnisë për krijimin e çiftit njerëzor: “dashuria dhe mëshira”. Aty është

shumë e qartë se Zoti nuk e ka krijuar femrën vetëm si bashkëshorte për mashkullin por tregon se gjithashtu për çiftin ekzistojnë edhe cilësitë njerëzore të lartpërmendura. Nuk ka nevojë të shtoj se cilësitë njerëzore të lartpërmendura ndryshojnë shumë nga ato që i interpretojnë disa shoqëri moderne, si senzualiteti njerëzor ose libidoja. Mevlevija (Xhelal-El-Din Rumi ose siç njihet në Përimdim me merin: Rumi) e ka pasqyruar pikën e lartpërmendur në strofën e tij të cekur më poshtë:

*“Bota i ka borxh Zotit për bukurinë e saj,
Ajo që Ai e formon, ngelë e shkëlqyeshme,
Që prej kur Ai e ka bërë atë (botën) vendbanim për njeriun
Si mundet dashuria e Ademit për Havën të erozojë?
Kështu është me Njerëzinë,
Dashuria njerëzore nuk është e caktuar për kafshët,
Por, dashuria e pastër dhe dëshira janë për Njerëzinë,
Ngjallja e epshit dhe pasioni janë për kafshët.*

Sipas Uill Durantit, dashuria e përfiton përsosjen kur të vazhdojë deri në pleqëri. Ateherë ajo do të jetë mbështetje gjatë vetmisë nga pleqëria dhe vdekja. Mendimi i tij vërteton faktin se dashuria qëndron shumë larg pas libidos. Mbështetja e çdokujt vetëm në libido dhe në instinktin seksual është e kotë dhe sipërfaqësore.

Faktikisht, Uill Duranti ka besuar se shpirti i dashurisë mund të jetojë edhe në rahatinë e fundit psikologjike të njeriut sepse në pleqëri, zemrat me dashuri e ruajnë shkëlqimin e shpirtit të freskët kurse nevojat emocionale të trupit janë plotësuar krejtësisht në baza të vazhdueshme.

Si përfundim, dashuria vlenë vetëm atëherë kur të çmohen dhe duken cilësitë e vërteta të njeriut.

çdo ndarje e dashnorëve vë në dukje ose më mirë e falsifikon këtë pozicion. Lulëzimi i dashurisë arrihet me pastëritinë dhe ndershmërinë e të dashuruarve.

Dashuria e vërtetë është e pamundur të lulëzojë në shoqëritë që janë të lira seksualisht dhe sekularisht. Bile edhe në kontekstin romantic dhe poetik, ato nuk i përgatisin kushtet për zhvillimin e dashurisë. Një çiftit të martuar e të rëndomtë në shoqëritë moderne i mungon një perspektivë e përgjithshme, sikur ajo e Islamit, dhe për këtë shkak nuk kanë aftësi të përfitojnë marrëdhënie dashurie të thella e të pastra.